

Uredništvo - uprava Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 4001-4004

Mesečna naročnina 18 tjr. za inozemstvo 31-50 zl.

Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate

SLOVENECEVO

NOVEMBER 1943
4
ČETRTEK

Andauern der schweren Kämpfe im Osten

Feindlicher Landekopf auf der Krim weiter eingeeignet — Drei Sowjetschnellboote im Finnischen Meerbusen versenkt — Nordamerikanische Nachtangriffe in Süditalien abgewiesen — Schneidiger Vorstoss leichter deutscher Seestreitkräfte gegen die englische Südküste

Aus dem Führerhauptquartier, 3. XI. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt: Auf der Krim wurde südlich von Kertsch der feindliche Landekopf trotz erbittertem Widerstande weiter eingeeignet.

An den nördlichen Zugängen zur Krim, im Raume östlich Cherson und im grossen Dnjepr-Bogen dauern die schweren Kämpfe mit starken feindlichen Infanterie- und Panzerkräften unter hohen Verlusten für den Gegner an. Die Angriffe der Sowjets wurden abgewiesen und Einbrüche abgeregelt. Eigene Gegenangriffe hatten trotz verbissenen Widerstandes der Sowjets Erfolg. Eine grosse Anzahl Panzer wurde abgeschossen und eine abgeschnittene kleinere Gruppe des Feindes aufgegeben.

An der übrigen Ostfront fanden gestern nur Kämpfe von örtlicher Bedeutung statt. Eine feindliche Gruppe, die sich auf einer Dnjepr-Insel östlich Tscherkassy festzusetzen versuchte, wurde aufgegeben. Südöstlich und nördlich Kiew sowie westlich Smolensk wurden Angriffe der Sowjets im Gegenstoss abgewiesen.

Im Kampfraum von Welikije Luki sind Kämpfe mit dem hier hartnäckig angreifenden Feind noch im Gange.

Ein Eisenbahnflakzug unter Führung des Leutnants Muhr vernichtete im Südabschnitt der Ostfront an einem Tage 15 Sowjetpanzer und schoss einen weiteren überschweren feindlichen Panzer bewegungsunfähig.

Im Finnischen Meerbusen kamen Sicherungsfahrzeuge der Kriegsmarine ins Gefecht mit leichten feindlichen Seestreitkräften. Sie versenkten drei sowjetische Schnellboote und beschädigten mehrere andere, davon eines so schwer, dass auch mit seiner Vernichtung gerechnet werden kann.

In Süditalien wurden mehrere Nachtangriffe nordamerikanischer Truppen westlich des Volturno abgewiesen. Östlich des Volturno erlitt der Feind beim Versuch, unseren zurückgehenden Sicherungen nachzustossen, durch zusammengefasste Artillerie- und Werferfeuer, sowie durch Angriffe deutscher Schlachtflugzeuge empfindliche Verluste.

Im Ostabschnitt griffen zwei britische Regimenter mit starker Artillerie- und Panzerunterstützung unsere Stellungen am Trigno-Fluss an. Sie wurden unter hohen feindlichen Verlusten zurückgeschlagen.

Durch Bombenwürfe feindlicher Fliegerverbände im südöstlichen Reichsgebiet entstanden am gestrigen Tage Personenverluste und Gebäudeschäden. Sieben der angreifenden viermotorigen Bomber wurden abgeschossen.

Unsere Luftwaffe bombardierte in der vergangenen Nacht erneut Ziele in London.

Leichte deutsche Seestreitkräfte stiessen in der Nacht zum 3. November gegen die englische Südküste vor und versenkten aus einem stark gesicherten Geleitzug ohne eigene Verluste zwei Dampfer mit zusammen 4500 BRT.

Raj besed in pekel dejanj

Milano, 3. nov. DNB. Kakor poroča »Corriere della Sera«, je neki član komisije amer. ministra Morgenthaua podal pozornost vzbujajoče poročilo o katastrofalnem prehranjevalnem položaju v delih Italije, zasedenih po Angloamerikanci. Med drugim čitamo v tem poročilu, da je v enem samem dnevu umrlo v Neaplju 250 otrok v naročju svojih mater. Tovorne avtomobile s kruhom za okupatorske čete so sestradani Italijani napadli in oplenili. Spremlajoči vojaki so streljali v množico in ubili mnogo oseb. Poročilo tudi dodaja, da imajo angloamerikanski vojaški pravico delati hišne preiskave in vse rekvirirati, kar lahko služi okupatorskim četam. Prebivalstvo živi v stalnem strahu pred takšnimi kaj strogimi rekvizicijami. V Palermu so izvedli najstrožje represalije proti italijanskim

pristaniskim delavcem, ki v protest proti angloamerikanski prepovedi prevoza živil za civilno prebivalstvo niso hoteli vedeti. Kanadčanom je bilo izdano povelje, naj uporabijo orožje proti stavkojočim.

Pod naslovom »Raj besed in pekel dejanj« je dal rimski radio k tem izpovedim visoke ameriške osebnosti komentar, v katerem spominja na lepe besede Angloamerikancev, ki so se hoteli predstavititi italijani, narodu kot njegovi osvoboditelji. Ta priznana strahovita beda in nasilno zatiranje utegne vsaj sedaj ozdraviti bolne možgane, ki so nemara verjeli v to »osvoboditev«. Sicer pa naj si Angloamerikanci ne utvarjajo, da prodaja italijanski narod svojo domovino za kosček kruha ali peščico zrna.

Inozemski odmevi moskovskih razgovorov

Pravice malih narodov poteptane — Mnoga pereča vprašanja so ostala nerešena

Berlin, 3. nov. DNB. Medtem ko si Angloamerikancem poslušni tisk prizadeva po svoje tolmačiti moskovske razgovore, je ostali inozemski tisk hitro uvidel, da ne stoji za frazami, ki so bile iz Moskve poslane v svet, ničesar drugega kot namera, pomiriti Stalinovo širjenje na račun Evrope. Predvsem poudarjajo dežele, ki jih ogroža Sovjetska zveza, da je sedaj končnovaljavo umrla atlantska karta in da se bo Sovjetska zveza obogatila na račun majhnih držav.

V romanskem tisku se posebno izrazito čutijo ta misli. »Current« ugotavlja: »O atlantski karti ne slišimo več ničesar. Angloamerikanci se skušali usvajati majhne narode. Siloviti napadi proti Finski, ki jo je »Rdeča zvezda« v Moskvi imenovala volka v ovčjem kožuhu, so bili očitno priobčeni z namero, da podčrtajo, kako malo zamorejo Angloamerikanci preusmeriti sovjetsko politiko, ki teži za iztrebljenjem majhnih narodov. Nad atlantsko karto vlada organiziran molk in namesto tega slišimo iz ruske stepe tuljenje polkov. In to tuljenje obstoja v trljnje polnih sovjetskih uničujočih geslih. O romantičnem idealu svobode narodov ne slišimo ničesar več. Vsi narodi, ki jih je usoda obsodila na življenje v sosesčini sovjetske pošasti in na nemara v svoji nedolžnosti se verjeli, da bodo našli v Angliji in Zedinjenih državah zagovornike svojih življenjskih pravic, bodo sedaj po končani moskovski konferenci revnejši za eno iluzijo.

Slično se glasi tudi odmev iz Finske same. »Hufvudstadsbladet« prav tako poudarja, da so bila najhujša načela atlantske karte v Moskvi kratkoročno prežrta. Nič ne slišimo, da bi si Angloamerikanci in Sovjeti ne prizadevali osvojiti si kakih dežel. Veliko vprašanje je, ali bodo Angloamerikanci Sovjetsko zvezo, ki je bila svojočasno zaradi preloma miru s Finsko izključena iz Društva narodov, na kakšen način zabzdali. Nasprotno pa ima vtis, da bo ravno ta Sovjetska zveza izrekla sodbo kot sodnik o finski miroljubnosti.

Svdski tisk poudarja, da v Moskvi sploh niso bila rešena številna vzmerni vprašanja. »Dagens Nyheter« pod-

črtava: »Osnuje naj se svetovni koncern, v katerem majhne države sploh ne bodo imele besede. Moskovskih sklepov ne vodijo nikakoli demokratična načela. Za majhne narode ne predstavlja nikakega ne-skaljenega vrelca veselja«.

V švici poudarjajo kot vtis moskovskih razgovorov, da so bila politična nasprotja, ki so vladale med Washingtonom in Londonom na eni strani in Moskvo na drugi strani, baje že premostena, nikakor pa še spravljeni iz sveta. »Tribune de Lausanne« meni, da, če se na kakem političnem zborovanju debata brezkončno vleče in če se zdi, da ne bo možno priti do sporazuma v spornih točkah, potem običajno predsednik predlaga, naj se prepuusti to vprašanje v pretrsekemu odboru. Približno tako je bilo tudi v Moskvi. Tudi »Suisse« ugotavlja, da so bila odložena vprašanja, v katerih se ločijo mislijoča Angloamerikanci in Sovjeti. »Basler Nachrichten« pa nikakor ne preseneča, da komunikacije sploh ni omenil tako važnih problemov kot so n. pr. Poljska, Balkan, Finska, Baltik, Perzija itd.

Tudi v Londonu ne morejo prikriti razočaranja, da so pri moskovskih razgovorih morali odložiti toliko važnih vprašanj. »Times« piše, da so mnogi Angloamerikanci upali, da bo poljski problem obravnavan ali s kako posebno izjavo ali pa z odgovarjajočim stališčem v splošnem komunikeyu. Tudi o razcepljenosti med jugoslovanskimi begunci se molči.

»Alcazar« o komunistični nevarnosti

Madrid, 3. nov. DNB. »Alcazar« v uvodniku ponovno kaže na neuklonljivo nevarnost, ki jo predstavlja komunizem za ves svet, če Nemčiji ne bi uspelo zadržati Stalinovih tolp. List podčrtava, da pred 1936. tudi v Španiji mnogi niso hoteli verjeti v brutalnost boljševiških pogotov, dokler jih ni izkušila sama po- učila. »Komunistična nevarnost«, tako piše list dobesedno, »bo komaj tedaj prenehala obstojati, ko bo zadan Sovjetski zvezi smrtni suneč.«

Hudi boji na vzhodu še trajajo

Sovražno predmostje na Krimu še bolj zoženo — Trije sovjetski hitri čolni potopljeni v Finskem zalivu — Ameriški nočni napadi v južni Italiji zavrnjeni — Junaški suneč lahkih nemških pomorskih sil proti angleški južni obali

Führerjev glavni stan, 3. nov. DNB. Vrhovno poveljstvo/oboroženih sil javlja: Na Krimu je bilo južno od Kerča kljub ogorčenemu odporu še bolj zoženo sovražniško predmostje.

Ob severnih dohodih na Krim, v področju vzhodno od Hersona in v velikem Dnjeprskem zavoju trajajo hudi boji z močnimi sovražnimi pehotnimi in oklepnimi silami s krvavimi izgubami za nasprotnika. Sovjetski napadi so bili zavrnjeni in vdori zajezeni. Lastni napadi so vkljub zagrezenemu sovjetskemu odporu imeli uspeh. Veliko število oklepnikov je bilo sestreljenih in neka manjša odrezana sovražna skupina uničena.

Na ostalem vzhodnem bojišču so bili včeraj zgolj krajevno važni boji. Sovražna skupina, ki se je skušala utrditi na nekem Dnjeprskem otoku vzhodno od Čerkasija, je bila uničena. Južnovzhodno in severno od Kijeva ter zapadno od Smolenska so bili sovjetski napadi v protisunko zavrnjeni.

Na bojišču Velikih Lukov še trajajo borbe s tankaj trdovratno napadajočim sovražnikom.

Vlak protiletalske obrambe pod poveljstvom poročnika Muhra je uničil na južnem odseku vzhodnega bojišča v enem dnevu 15 sovjetskih oklepnikov in onespособil za gibanje še en zelo težek sovražni oklepnik.

Neprestani siloviti boji na vzhodu

Berlin, 3. nov. DNB. V zadnjih dveh dneh se je premaknilo težišče nemških protinapadov v Dnjeprskem kolenu po končanih bojih jugovzhodno od Kirovgrada na področje Krivega Roga. Z več strani so naši oklepni oddelki vpadli v hrbet in v boke sovražnih sil, ki so se skušale polastiti industrijskega središča Krivi Rog. Te so bile odrezane od svojega ozadja, obkoljene in uničene. Pri obrambi sovražnih napadov in pri razbijanju boljševiških oddelkov v bitki za Krivi Rog so nemške čete s svojim protinapadom zasle-gale ali uničile 250 sovjetskih oklepnikov, 177 topov vseh velikosti, več sto strojníc, metelcev granat, protiklepni pušk in številno drugo orožje. K temu pa moramo prišteti še visoke izgube, ki jih je imel sovražnik ob napadih nemškega letalstva, ki je uničilo zlasti številna sovjetska oklepna vozila in težko orožje. Poleg tega so imeli boljševiki nad 4000 mrtvih in zajetih.

Tudi protinapadi, ki so trajali istočasno z boji za Krivi Rog na drugih vdornih mestih, so rodili daljne uspehe. Tako je uničila ali zaplenila neka SS oklepno-grenadirska divizija v enem samem dnevu ob zavzetju žilavo branjnih krajev med drugim 22 tankov, 27 topov različnih velikosti ter 93 metelcev min in strojníc. Tudi vse ostale nemške divizije, ki so sodelovale pri teh napadih, poročajo o občutnih sovražnih izgubah. Lastne izgube pa so bile zaradi naglih nastopov, močnega učinka našega težkega orožja in dobre letalske podpore le majhne.

Da bi razbremenil svoje ogrožene oddelke severno od Krivega Roga, je sovražnik dne 1. novembra napadel na več mestih južni odsek vzhodnega bojišča. Na Krimu pa se je skušal izkazati na obeh straneh mesta Kerč. Severna izkrcana skupina je bila uničena, južna pa stisnjena na ozek prostor ob obali. Lastni protinapad smo nadaljevali še ponoči.

Na Nogajski stepi so podpirali oddelki stromoglavcev premikalne obrambne boje naših čet. Posebno proti spodnjemu Dnjepru prodirajoče sovražne sile so imele pri bombnih zadetkih in obstreljevanju občutne izgube. Boljševiki so dosegli sicer krajevni vdor v našo zaščitno postojanko južno od reke, vendar pa so bili drugod krvavo odbiti. Tudi južno od Zaporozja so se izjalovili krajevni sovražni sunki, ki so jih spremljali napadi številnih bojnih letal.

V Dnjeprskem kolenu so Sovjeti prav tako znova napadali. S koncentracijo 40 oklepnikov in močnih pehotnih sil se jim je najprej posrečil vdor v naše črte južnovzhodno od Dnjepropetrovska. — Naši grenadirji, podprti z oklepniki, pa so po uničenju 28 sovjetskih oklepnikov ustavili ta napad. Rensko-majski oklepni lovci

V Finskem zalivu so se zaščitne ladje vojne mornarice spopadle z lahki sovražnimi pomorskimi silami. Potopile so tri sovjetske hitre čolne in poskodovala večje število drugih, med temi enega tako težko, da moremo računati z njegovim uničenjem.

V južni Italiji je bilo zavrnjeno večje število nočnih napadov ameriških čet zapadno od Volturna.

Vzhodno od Volturna je sovražnik pri poskusu, da bi prodril za našimi umikajočimi se zaščitnicami, utrpel zaradi strujenega topniškega ognja in metelcev min ter napadov nemških bojnih letal občutne izgube.

Na vzhodnem odseku sta napadla dva angleška polka ob močni podpori topništva in oklepnikov naše položaje ob reki Trigno. S hudimi izgubami sta bila zavrnjena.

Jate sovražnih letal so povzročile z bombami včeraj v južnovzhodni Nemčiji žrtve in škodo na poslednjih Sedem napadajočih štirimotornih bombnikov je bilo sestreljenih.

Naše letalstvo je ponovno bombardiralo v pretekli noči cilje v Londonu.

Lahke nemške pomorske sile so prodrle v noči na 3. novembra proti angleški južni obali in potopile iz močno zaščitenega konvoja brez lastnih izgub dva parnika s skupno 4500 tonami.

so pri tem uničili 6 sovražnih oklepnikov in topov ter večje število protitankovskih topov in so odločno prispevali k razbijanju dveh napadajočih sovjet. polkov. Trije sovražni oklepniki pa so bili uničeni še južno od Dnjepropetrovska.

Na bojišču severno od Krivega Roga so očistile naše oklepne enice ozemlje, ki so ga osvojile v dosedanjih protinapadih. Razpršene sovražne ostanke so razbile in so nato s pomočjo letalstva nadaljevale z boji. — Strmoglavi napadi naših letalcev so si izbrali za svoj cilj predvsem poljske utrdbe in poveljniške postojanke v ozadju. Bojna letala so uničila v sovražnem ozadju 3 tovrne vlake in razrušila važne oskrbovalne železnice. Z nadaljevanjem nemških protinapadov pa so ojačili boljševiki tudi svoje razbremenilne napade proti našim zapor-nim postojankam. Tu so napadli po silovitosti topniški pripravi kar petkrat zaporedoma s silami do enega polka. — Naša pehota, podprta z ojačenim topništvom, je odbila napadalec in očistila mimogrede dosežen sovražnikov vdor. Severovzhodno od Kremenčuga je uspelo našim grenadirjem po več dnevni napadih napadnih čet odstraniti neko sovražno mostišče in zasesti ponovno staro bojno črto ob reki Dnjepru.

Jugovzhodno od Kijeva so boljševiki obnovili svoje napade v Dnjeprskem zavoju. V hudih bojih so bili po uničenju desetih oklepnikov odbiti. Prav tako so se izjalovili krajevni sovražni sunki severno od Kijeva. Na srednjem odseku vzhodnega bojišča so bili tudi na dosedanjih težiščih le krajevni boji. Pri tem pa je uspelo boljševikom, ki so napadali južnovzhodno od Gomela s podporo topov in in bojnih letal, doseči le posamezne malenkostne vdore. Protinapadi so v teku. Zahodno od Kričeva so izboljšale naše čete bojno črto. Pri očiščenju nekega starega vdora na tem odseku je grenadirski bataljon uničil ali zaplenil 78 strojníc, 8 protitankovskih pušk, 66 avtomatskih pištol in še številno drugo orožje. V tem boju so imeli boljševiki nad 500 mrtvih in skoraj 100 zajetih.

Zahodno od Smolenska se je ome-jilo bojevanje zgolj na obrambo sovražnih sunkov. Živahnosti krajevni boji so se razvili jugovzhodno od Velikih Lukov. Sovražniku je tu najprej uspelo malenkostno napredovati, vendar smo v protisunko osvojili mimo-grede zgubljeno ozemlje in pri tem za-jeli velik plen. Tudi južnovzhodno od Nevela so se v bojih ob blizu in v protisunkih izjalovili sovražni napadi. Na ostalih odsekih na severnem odseku vzhodnega bojišča je prišlo raz-en uspešnih krajevnih obrambnih bojev ob Volhovu le do brezpomembnih prask.

Badoglio bo izdal še kralja

»Daily Herald«-ovo odprto pismo Viktorju Emanuelu

Stockholm, 3. nov. DNB. Po newyorskkih poročilih pričakujejo v ameriških krogih vsak hip odstop Viktorja Emanuela. Kakor poročajo zastopniki ameriške »Associated Press«, se pripravlja Badoglio sedaj tudi na izdajstvo kralja. Pri popajanjih, ki so bila zadnje dni v Neaplju in so se jih udeležili tudi Rooseveltovi zastopniki, Murphy in angleški minister Mac Millan, je padla zaradi močnega sovjetskega pritiska še nadaljnja zahteva po »demokratizaciji« Badoglijevega

režima. Vsi emigranti pa so odklonili sodelovanje s kraljem in so zahtevali njegov odstop.

Kakor sedaj poroča »Associated Press«, je baje Badoglio, ki se je v ponedeljek odpeljal k Viktorju Emanuelu v Bari, da mu poroča o poteku razgovorov, izjavil, da ne more tako dolgo sestaviti vlade po želji zaveznikov, dokler ne bo kralj odstopil. Zastopnik ameriške »United Press« izpolnjuje to poročilo z ironično pripombo, da je kralj postavljen v »kaj svo-

Generalfeldmaršal von Kluge odlikovan s hrastovimi listi z meči

Führerjev glavni stan, 2. nov. DNB. Führer je odlikoval poveljnika armadnega zbora generalfeldmaršala Güntherja von Klugeja, v hvaležno počastitev njegovega vedno znova potrjenega junaštva, s hrastovim listom z meči k viteškemu križu železnega križa. Feldmaršal je 40. vojak nemške vojske, ki je prejel to odlikovanje.

Uspehi nemških letalcev na Jadranu

Berlin, 2. nov. DNB. V ponedeljek so lovci vrste »Messerschmitt« napadli nad vzhodnim jadranskim primorjem jato sovražnih letal. Pri tem so brez lastnih izgub sestrelili 4 letala. Protiletalsko topništvo je sestrelilo še nek nadaljnji stroj, tako da je izgubil sovražnik skupno 5 letal. Nad južnoitalijanskim bojiščem je zbila protiletalska obramba 2 sovražna bombnika in neko lovsko letalo.

Polzevo napredovanje v Italiji

Ženeva, 3. nov. DNB. Nezadovoljstvo angleške javnosti zaradi izostanka pričakovanih velikih uspehov v južni Italiji je povzročilo, da so nekateri vojni dopisniki londonskih listov končno odkrito spregovorili. Grič za gričem in goro za goro se pomikajo Anglo-Amerikanci le v polzevem tempu naprej, piše posebni dopisnik »Daily Telegrapha«. V trdovratnih bojih se Angloamerikanci ne samo izčrpavajo, temveč imajo tudi mnogo žrtev. Z razmeroma maloštevilnimi močmi pa se sovražnik drži v svojih težko dostopnih gorskih postojankah in zapira zaveznikom pot kjer koli in s čemer koli le more. »Po severnoafriški puščavi smo dospeli v italijanski vesoljni potop«, pojasnjuje vojni dopisnik »Daily Maila«. V Apeninskem odseku lezemo le v polzevem tempu naprej in se počutimo strahno neudobno. Italijansko bojišče je »skrajno depresivujoče«.

Menemendžoglu odšel v Kairo

Ankara, DNB. Anatolska telegrafska agencija poroča, da je v terek odpotoval turški zunanji minister Numan Menemendžoglu v Kairo, kjer se bo na posebno povabilo sestal z angleškim zunanjim ministrom Edenom.

Kratka poročila

»Kj.«-»Skromni Storza«. Grof Storza, ki ga Angleži vedno bolj rinejo v ospredje, ki pa je pokazal, da je zelo pripravljen boljševiško orožje za njihova stremeljenja v Sredozemlju, je izjavil, da bi bil zadovoljen z vsakim resorom v Badoglijevi vladi.

»Kj.«-Čiščenje ilegalcev v Bolgariji. Bolgarski notranji minister Kričov je izjavil zastopnikom tiska, da so bili izdani strogi ukrepi proti raznim ilegalcem, ki se skrivajo po gozdovih ter so nekakrati napadi državne urade ter mirno civilno prebivalstvo.

Stockholm, 2. nov. DNB. V »New York Timesu« piše njegov bivši moskovski dopisnik, da hoče Moskva vključiti v Zvezo tudi Iran, da bi s tem zvezala industrijska področja na Uralu s Perzijskim zalivom.

Madrid, 2. nov. DNB. Ravnatelj španške višje voj. akademije, italiski general Kindelan, je v terek sprejel 18 španskih generalov in admiralov ter 44 polkovnikov, ki so se udeležili letošnjega tečaja.

Madrid, 2. nov. DNB. Pod naslovom »Zaupanje Nemčije v zmago« slika španski list »Ariba« železno zaupanje, s katerim gledata civilna Nemčija in fronta na srečno bodočnost. Opazovalec vidi v Nemčiji zaupanje naroda v zmago in red v tovarnah.

Stockholm, 2. nov. DNB. Britanska vlada je objavila belo knjigo, v kateri zahteva dodatne kredite v znesku 1.250 milijonov funtov sterlingov. Ta vsota je za 250 milijonov večja, od vseh do sedaj zahtevanih kreditov. Posamezni obrok tega kredita bodo krili vojne stroške za približno deset tednov.

Ženeva, 2. nov. DNB. Zahtevo, naj Angleži Sovjetom nomažajo na zahodu, je sedaj izrekel tudi novi sovjetski poslanik v Londonu Gusiev na nekem zajtrku, ki mu ga je priredil londonski župan.

Ženeva, 2. nov. DNB. Angleški minister Law je govoril na nekem govoru pred člani Primrose League o hvalečnosti, ki so jo USA dolžne britanskemu imperiju.

jevrstni položaj, ko mora odobriti vladno listo, na kateri so številni možje, ki odklanjajo sleherno sodelovanje z njim. Ameriška poročila pa tudi javljajo, da je Badoglio pripravljen izročiti italijanske generale, ki stojijo na seznamu takozvanih vojnih zločincev.

Stockholm, 3. nov. DNB. »Daily Herald« je naslovil v sredo odprto pismo na kralja Viktorja Emanuela in ga je energično pozval, da takoj odstopi. List piše med drugim: »Zakaj ne odstopite? Če ste pravi kralj, potem vam čast ukazuje in če niste podlež, potem vam ukazuje previdnost, da odložite svojo krono.« Sklicevanje na čast bržkone ne bo imelo uspeha pri izdajalcu Viktorju Emanuelu, toda kot previden podlež bo ugodil pozivu, kajti tudi Badoglio je, kakor smo že poročali, zaposlen že nekaj dni v prizadevanji, da bi pripravil svojega kraljevskega gospoda do odstopa.

Sodobno malikovanje zločina

Je že kaj naredil...

Na sporedu nedeljske domobranske ure je bilo naslednje predavanje pisatelja g. Nartaja Velikonje: Prišel je k velikonočnemu izpraševanju Joza, ki smo mu rekli častiljivo ime baraba. Pod tem imenom si vedel, kdo je in ni mogla nastati nobena pomota. Izpraševal ga je župnik o Kristusovem trpljenju:

»No, Joza, zdaj mi povej, zakaj je Kristus trpel in bil križan?«

»Kaj, kdo?« se je iztrgal Joza iz svojih misli. Potem pa si je popraskal glavo in naglo pristavil, meneč, da je govor o nekem Kristlu. »Ga ne poznam!«

»Ne, vprašam, zakaj je Kristus trpel in bil križan?«

Joza je menceal, menceal in molčal, kajti boljše je molčati, kakor pa ziniti kakšno neumnost. Za to modrost pa je Joza dobro vedel.

»Kristus! To boš pa le vedel!« je silil vanj gospod. »No, zakaj?«

Joza baraba se je ojunčal, ojunčal in iztisnil:

»Je že kaj naredil!«

In bili bi hudi, če bi trdil, da je marsikdo med nami tak »Joza-barabaz«. Vendar smo rekli in trdili tako. Kadar je bil kdo umorjen, smo najprej razširili glas in sodbo: »Je že kaj naredil!«

Naj navedem samo en zgled. Bilo je takrat, ko je bil umorjen dr. Natlačen. Umorjen Natlačen, ustrelili so toliko talcev! Obsojali in zgrajali so se ljudje v tramvaju in hvalili tega in onega, kako je škoda tega in onega. To bi bilo vse v redu in prav. Vsake nepotrebne žrtve je krvavo škoda, vsakega našega človeka je škoda. A nobene žal besede ni bilo zoper umor dr. Natlačen, morila, krivca in povzročitelja tega gorja in te grozne nesreče ni nihče obsodil. Zdelo se je, da je kriv te nesreče dr. Natlačen. Skoraj, zakaj je umrl? Zakaj ni bil nerazumljiv? Skoraj bi tako rekli, toda rekli so pa: »Je že kaj naredil!« Ljudje božji, in to je bilo vse! Torej je dr. Natlačen kriv smrti toliko in toliko talcev. In iz strahu in da ne bo potrebnega razburjenja je bil on in več drugih v vozu tiho. Tiho! Torej je pomagal pri malikovanju zločina.

Z veseljem so ugotavljali, da je atentator na generala Rupnika ubežal, ubežal atentator na Emmerja, na dr. Ehrlicha in vse druge, kajti še danes nimam krivca, kolikor jih ni že dossegla božja roka.

»Je že kaj naredil!«

S tem so opravičevali umor vseh žrtve in javno mnenje ljubljanske ulice, javno mnenje ljubljanskih beznice in boljnih lokalov je spričo Badoljeve soldateske, spričo gnile in korumpirane Badoljeve soldateske ploskalo. Tako ploskalo, da je zadušilo marsikakšno besedo proti. S to kričavo se je silila poulična množica in uživala v svojem satanskem nastroju. Zdi se mi pa, da sem začel nekoliko preveč v sredi.

Vzemimo čisto od začetka. Ne vem, kje bi prav začel, ker me ob prvih strelah ni bilo v Ljubljani, vendar bom začel ob srednješkolskih štrajkih. Pri srednješkolskih štrajkih — mladino namreč najlaže nabujškas na štrajk — se je pojavila najprej kritika »kulturalni molke«. Naj zamre vse kulturno življenje, naj preneha vse šole. — Nekdo je bil potem enkrat v sosednji sobi slučajno in neprosto-voljno priča, ko je civilni komisar diktiral sramotne pogoje onim staršem, ki so hoteli, da bi se njihovi otroci spet sprejeli v šolo. Starši so pa bili boljši meščani, ki so šli skozi kavdinsko igro in bi bili zelo hudi, če bi jim rekli, da niso vse življenje bili napredni.

Toda najbrž so tudi ti to pozabili in rekli: »Je že kaj naredil!«

Tako se je začelo. Največji kolo-vodje komunisti, ki so vodili štrajk, so šli v hribe in s seboj povlekli nezadovoljne dijakke pod pretezo, da ho-vojske itak že dva meseca konec. Iz Londona si takrat baje slišal glasove, naj niti ne sejejo nič več, ker bodo prišle ladje in pripeljale toliko živeža, da bo vsem dovolj.

Ker tega ni bilo in se je pokazal odpor proti komunističnim lažem, so komunisti izdali geslo in začeli s pre-povedjo: »Ne na ulice!«

Pokojni Meden je hotel prav v brk tem geslom in prepovedim iti na ulico

ob od komunistov prepovedanem ža-su, pa ga je Badoljeva junaška solda-teska poprej ustrelila, potem pa še s kopiti tako razbila, da ni mogel govoriti ali koga zažiti. Razumljivo, da si nihče ni upal več na cesto, kajti od Badoljevcev biti pobit ni hotel biti nihče. S tem pa je dobil komunist v oblast ljubljansko ulico. Začeli so se atentati v večji meri. Padli so aka-demiki župce in Kikelj, fantje, ki so na željo rektorjevo reševali univerzo, ki so reševali univerzo bolj zaradi profesorjev ko pa zase. Ali mislite, da za marsikoga takrat ni pomenilo junaštvo udeležiti se pogreba? Prav tako junaštvo je bilo iti na pogreb dr. Ehrlicha. Zato marsikdo ni šel. Kajti vedeli so za geslo: Rajši pet mi-nut figove, kakor celo življenje — mrtev! V očeh teh je bila taka samo po sebi razumljiva stran celo nespa-metno junaštvo.

Tako se je začelo. Obdali so giba-nje z nekimi narodnim žigom, podpi-ra pa jih je Badoljeva soldateska s svojo neumnostjo, s svojo legendar-no hrabrostjo, s svojo dvoličnostjo.

Postavili so si zlato tele, zdaj je bilo treba to malikovanje še razširiti. Treba je bilo one v hribih razglasiti za narodne mučenike, a teh, ki so bili proti umorom in ropom, pa razglasiti, da so proti žrtvam. Žrtve morajo biti! Seveda žrtve, kjer je malik. Kjer je malik, morajo biti nepotrebne sloven-ske žrtve. Izraelci so darovali živali, pogani ljudi, pa ne bi morilska druž-ba, ki ne le da ne časti, temveč tudi ne priznava Boga, zahtevala človeških žrtve.

Da je bilo postavljeno zlato tele, so morali prej sami sebe postaviti za sodnike. Ne, bo rekli kdo ne samo med njimi, temveč tudi izven njih. Narod jih je postavil. Kdo, pravši? Povej na glas, da te narod sliši, da se zgodi, ko bi se včasih kvečjemu začudil.

Le zapomni si, ti ki odobravaš umore in jim ploskaš, obstajajo poleg vseh drugih grehov tudi tuji grehi in jih je teh devet v katekizmu. Ne mi-sli, da so tuji in te nič ne zanimajo, ker imajo tako ime. In vsi ti so tvoji, če hvališ umor, če molčiš k ropu, če tagovarjaš požiganje: »So že kaj na-redili!« Bog varuj, da bi trdil in ne trdim, da se ga morda udeležuješ, da napeljuje druge, da privoliš v umor, požig, rop, da imaš za romantiko, če kdo prestopuje ne misli, da mislim, da svetuješ, svetuješ ali da si sveto-val komu, naj odrine v hribe. Tebe imam za poštenega kristjana, ki samo brez pomisleka blebetaš za poulično modrostjo: »So že kaj naredili!« To je vse. Tvoja vest je mirna in misliš, da je ta modrost zrastle sama v Tebi. Brez samokontrole blebetaš neumnosti in misliš, da je to modrost.

Vidiš, z vsem tem se ustvarja ma-likovanje zločina, se zmanjšuje nje-go-

va grozota, se ustvarja v mladem člo-veku neka miselna plast, duševno raz-položenje, da nima več prave presoje. Kot katoličan si dolžan to pojasnje-vati, kot duhovnik si dolžan to javno obsojati, ne pa da morda praviš, da je to osvobodilni boj in da so samo ti in taki ozirali kot zdravje, starost družina, da ne greš v hribe. Še ne-kaj; kdor je kaj takega rekel, je nje-gova dolžnost, je dolžnost vesti nje-gove, da javno obsodi in ne morda samo med svojimi znanci. Javen greh zahteva javno obsodbo, če hočeš po-praviti škodo. Tudi za ceno svojega življenja si dolžan morilec obsoditi, požigalec obsoditi, posiljevalec obsodi-ti, roparja obsoditi, če si količkaj kriv, da se je moglo to vršiti. Če si bil morda v zmoti v začetku, zdaj ne moreš biti več. Morilec je morilec, po-žigalec požigalec, ropar ropar, četudi dela po naročilu tako imenovanega »narodnega« - da se ne primem za glavo! - sodišča! Če pa rholovno po-veljstvo za vse to, recimo, ni vedelo, a vsaj izvedelo in nič ukrenilo zoper to, pač pa pustilo, da so ostali mo-rilci in požigalci celo poveljniki raz-nih »brigad« - mene zmerom smeh-lomi, če slišim to ime za dober bata-ljon — je pač krivo vrholovno povelj-stvo.

Kdo, da jih je postavil za sodnika? Praviš, narod! Kakšen narod za sveto božjo voljo, če je vendar večina na-roda proti umorom, proti požigom, proti divjim zakonom? Narod! Mene tak odgovor bolnih možganov v dno duše pretrese. Ali smo res narod mo-rilec, ali smo narod požigalec, ali smo narod ropalje? Ali smo narod izdajalec, ker se temu naziranj po-večini upiramo in nas morajo morilec in požigalci obsojati? — Vzemimo za primer samo dr. Natlačen.

Obsodil ga je zbor samozancev, zbor ljudi, od katerih so bili nekateri celo njegovi znanci ali prijatelji, ki so bili deležni njegovega narodnega delovanja, od katerih so nekateri celo izrekli vdolj sozljaje.

Odobrati umor pomeni biti sod-nik za umor.

»Ne ubijaj!« se glasi prepoved. Morilec je morilec, ropar ropar, pre-sušnik prekušnik in vsa draga lepa imena so samo za opereto. Saj je bilo operetno tudi »legendarno« junaštvo Badoljevcev.

»Je že kaj naredil!«

Taj trditvi moramo zoperstaviti drugo, vprašanje: »Ali je to narod ugotovil?«

Toda tega ne bo ugotovil narod sokrivcev, ki si hoče s tem olajšati vest in oprati roke: »Češ, jaz nisem kriv te krvi! Sodilo je narodno so-dišče«. Tudi ti si kriv! Nikoli pa še ni morilec sodil žrtve! Nikoli! Med poštenimi ljudmi nikoli! Tu pa: Iz-dajajo morilce, roparji, odpadniki in prekušniki ukaze, mi pa pravimo:

»Je že kaj naredil!« in se smejemo Jozljev barabi, ki je prav tako trdil o Kristusu.

GOSPODARSKE VEŠTI

Novi obračunski tečaj med liro in marko

Nemčija je na novo določila obračun-ski tečaj med liro in marko. Obračun se bo v bodoče vršil na podlagi tečaja 10 mark za 100 lir, dočim je znašal doslej tečaj 13,15 marke za 100 lir. To odgo-varja tudi tečaj 10 lir za marko, dočim je prej znašal tečaj 7,60 lire za marko. Po pisanju nemških listov pomenja iz-prememba tečaja prilagoditev povišani ravni cen v Italiji.

Plačila v Italiji se sedaj vršijo lahko po nemških oblasnih polom nakaznic na državno kreditno blagajno (Reichskredit-kassenscheine).

Dočim plačuje Nemčija 10 pfenigov za liro, so Angloamerikanci določili na Sietliji in v Južni Italiji tečaj samo 2 pfeniga za liro.

Čemu ti bo suho listje?

Ko se jeseni drevje obleti, ne smeš dati odpadlega listja kar na kup, ker se na vrtu med plastmi listja zaradi marsikak škodljiv mrčes in mimo tega ustegejo razne klice na listju drugo leto ovirati mlado rast na vrtu. Pri vsem tem pa moreš suho listje prav do-bro uporabiti, ko je povsem suho, in sicer predvsem kot steljo za kurnike. Tudi kot zimska odeja za občutljive rastline in listje

uporabno in slednjič kot snov za koristno listnat prst. Da se za to razne bolezenske klice na listju, je prav, če damo med posamezne plasti listja malo apnenega beleka. Če pazimo na to, da se kup listja ne izsuši, se tvori v dveh letih izvrstna listnata prst, ki je zlasti pripravna za ovelične gredo.

Trgatev v Italiji

Trgatev v Italiji se je začela že zadnji teden preteklega meseca v vseh pokrajnih v Italiji, ker je ugodno vreme pospešilo zo-renje. Poznavalci razmer ugotavljajo, da je suša, ki je trajala zlasti poleti, povzročila, da je pridelek manjši kot je bilo pričako-vano. Vendar je v celoti pridelek dober, celo višji kot je bil lanske leto. Nadalje je letošnja suša povzročila, da je gradnja le-tošnjih vin znatno višja kot je bila lanska, ki je znašala povprečno 42 stopenj. Pri tr-gatvi pa so se pojavljale mnoge ovire, ki so povzročile, da pridelek ni bil spravljen pravočasno povsod, vendar se mora reči, da je bil vendar še spravljen brez velike škode in težav.

Nemški državni dolg je znašal konec avgusta tekočega leta okoli 228 milijard mark.

Zvišanje obrokov kruha na Madžar-skem in v Franciji. Z dnem 1. novembra t. l. je bil na Madžarskem zvišan dnevni obrok kruha od 200 na 250 gramov. — V Franciji so zvišali obrok kruha za 25 gramov dnevno. Istočasno je bil odstotek meljave znižan od 98 na 90%. Istočasno ko je bil zvišan obrok kruha, so

tere »tovarišice« novinke zasenčile stare komunistke, kajti kot povedo na materi-jalističnem svetu je tudi pri komunistih moški najprej moški. To seveda vete-rankam ni bilo všeč. Hočeš, nočeš so si morale to dejstvo razlagati kot pomanj-kanje prave komunistične zavesti in si-cer pri tistih, ki bi jo morali celo drugim vlivati, to je pri komandantih in komi-sarjih. V splošnem pa je nestalno in na-porno komunistično življenje te nespre-tne in ponesrečene posrednice device Ori-leanske precej osmrdilo in umirilo. Zde-lo se mi je, da so nekam trpko razgrize-ne in s tem hočejo skriti občutek razočara-nosti. O tem nobena ne govori, le skozi hrupno, skoraj moško veselost, robante-nje, udarja včasih nekaj, kar te osupne.

Nek večer, ko sta naši tovarišici bili službeno v štabu, je rekla Mira, stara komunistka, Radotu, tudi staremu komu-nistu: »Vidiš, te punčare mislijo, da bodo s tem, da so po letih vlečena z Lahij vse popravile z enim mesecem vlačena pri komunistih. Mi smo se pa tačas borili in lazili kot zveri po hostil Petnajst mese-cem sem v hosti in kaj veš, včasih smo tako živeli, da bi še hudicu takega živ-ljenja ne privoščila! Pa ni nič pozablje-nega! Dobro, da je vse zapisano! Fant, ampak veš, takrat ne bo amnestije, pa četudi bo, me nobena komanda ne bo za-držala.«

Bilo je pa to menda na Rakitni, de-ževalo je že dva dni.

Poziv

Uprava policije poziva vse pred-časno vpokojene, na lastno prošnjo iz-stopivše in vse druge v Ljubljani ali okolici se nahajajoče bivše orožniške podčastnike in orožnike, ki so zdravi, da se javijo za sprejem v eksekutivno policijsko službo pri poveljniku poli-cijskega varnostnega zbora v Ljubljani — šempetrska vojašnica —, kjer bodo dobili vsa zaželena pojasnila.

Objava

Naborna komisija slovenskega do-mobranstva posluje v bivšem Sokol-skem domu na Taboru.

Naborni komisiji se morajo javiti zaradi pregleda protovoljcev za sloven-sko domobranstvo po sledečem redu:

4. novembra ob 9 oni, ki imajo vpis-ne številke od 750—1100.

5. novembra ob 9 oni, ki imajo vpis-ne številke od 1100—1250.

6. novembra ob 9 oni, ki imajo vpis-ne številke 1250—1450.

Dan pregleda za ostale bo objav-ljen v dnevnem časopisu in po radiu.

bile zopet izpopolnjene rezerve žita in moke v Franciji.

Iz trgovskega registra. Pri Prehra-njevalnem zavodu za Ljubljansko pokra-jino je bil izbrisan dosedajni izredni ko-misar dr. Carlo Seala, vpisan pa je bil kot komisar in predsednik Gračnar Ivan, ki bo v funkcijah komisarja podpisoval samostojno, kot predsednik pa skupno z že vpisanim prokuristom Nagodelom Leopoldom.

Prikojevalni vzorec. Ze pred sedanjo vojno se je v Nemčiji mnogo delalo na nadaljnjem razvoju prikojevalne tehni-ke, vendar je šele z vojno nastopilo tudi na tem polju poenostavljenje. Doslej so v obrtniških šolah in strokovnih listih poučevali okoli 160 sistemov za priko-jevanje moških oblek, kar je pomenilo veliko izgubo časa in materiala. Sedaj pa je državni vodja za obrtništvo odred-il, da se sme porabljati samo en za vse državno ozemlje veljaven prikoje-valni sistem. To pomeni velik prihranek materiala, zlasti pa bo pomembno to za izobraževalni čas, ki so ga doslej morali prestat prikojevalci, ki bodo lahko v bodoče veliko hitreje prišli do končnega dela.

Hrvatska gospodarska ministrstva. Na Hrvatskem so bila ustanovljena tri gospodarska ministrstva, za katerih kompetenco je izšel sedaj poseben za-kon. V pristojnost ministrstva za trgo-vino, obrt in industrijo spadajo: no-tranja in zunanja trgovina, carinska politika, trgovinsko-politično nadzorstvo nad vsemi državnimi podjetji, obrtovi, industriji, nadzorstvo nad vse-mi trgovinskimi, industrijskimi in obrt-niški organizacijami in komisarijat za cene. V pristojnost ministrstva za kmetijstvo in prehrano spadajo: vse panoge kmetijstva, uprava državnih posestev, nadzorstvo nad kmetijstvom, ribištvo, kmetijsko zavarovalstvo, za-gotovitev nujno potrebnih surovin za trgovino in industrijo ter semenskega blaga. V pristojnost ministrstva za go-zdove in rudnike spadajo: uprava go-zdov, pogozdovanje, uprava zaščitnih pasov, lov, gozdarstvo, ribolov, rudni-ki in topilnice ter uprava državnih rudnikov.

Ob stoletnici Vevč. Ob priliki stoletnice ob-stoja in delovanja velikih papirnic je izšla te dni knjižica »Ob stoletnici Vevč« (1843-1943), ki na kratko popisuje razvoj papirne industrije in Vevč, ki so danes največje industrijsko podjetje v pokrajini, ki je izredno važno za našo narod-nogospodarsko bilanco. Knjižica daje lep vpogled v drabe naše gospodarske zgodovine in bo dobro služila za svoje namene.

Kavčuk v Zedinjenih državah. Leto 1943 pomeni za Zedinjene države proumeritev na polju gume. Večinoma se države preskrbu-jejo z naravnim gumijem, toda zaloge gredo h koncu, tako da bo končno pomemben le umetni kavčuk. Zaloge so znašale okoli 343 tisoč ton, uvoženih je bilo letos 54.000 ton naravnega kavčuka, tako da je računati, da bodo zadostovali samo za dve tretjini leta in da bo treba tudi za vojaške vrste pora-bljati mešanico naravnega in umetnega gu-mija. Program za 1942 je sicer predvideval tako veliko produkcijo umetnega gumija, da bi krila vse potrebe, vendar ni bil iz-polnjen v celoti. Stvarno proizvodnjo za te-koče leto cenijo na približno 250.000 ton. Za leto 1944 pa je predvidena kapaciteta 850.000 ton, ki bi zadostovala tudi za kritje narašalih potreb.

Naročajte roman »Ivanhoe«!

Podnevi smo se vlačili kot megla po skednjih, nekateri so kartali ali pa čitali. Vezbati nismo mogli, ker je preveč dež lil. Poležavali smo, se poskušali v groznih vozaških dvotipih in lenarili.

Megla se je leno vlačila po dolinah in nam zakrivala pogled.

Iz samega dolgega časa sem vzel li-stič. Bil je letak za »tovarišice«. Sedel sem na nahrbtnik in bral. Bilo je še dolgo do večerje, v želodcu pa je že krulilo. Mogoče se bom s tem malo zamotil, če bo prebavljivo.

Pri komunistih je žena dosegla vse pra-vice, ki jih je reakcijska družba od-rekala. Dosegla je pravico, da se sme rama ob rama boriti z našimi moškimi tovariši in graditi novi svet enakosti in pravice. S svojim odločnim, borbenim in postrvovalnim delom si je komunistična žena priborila viteško spoštovanje pri svojih moških tovariših. Dosegla je ena-kopravnost, tako nekako je modrijačla neznana sufražetka. Podajam vsebino po spominu. Končaval pa je sestavek pri-bližno takole:

In za to se je napredno žensstvo za-man borilo v preteklih desetletjih. Toda priborila si je žena te pravice šele v re-volucionarnem boju v komunističnih vr-stah, kjer je svoje enakovrednost doka-zala. Borila se je in se bori rama ob rami s svojimi moškimi tovariši, enako pre-naša napore in lažja v postrvovalnem to-varištvu težave komunističnega življenja.

(Dalje.)

Krivi preroki

»Resni« raziskovalci Pisma in razni adventisti.

»Čo govorim resnico, zakaj mi ne verjamete?... Ker niste od Boga.« (Jan. 8, 46-47.)

Uvod.

Borba z verskimi ločinami je sko-raj kakor političen preprič; zato tako delo ni prijetno. A vsaka borba ni grdo prepiranje. Včasih je naša dolž-nost, braniti se. Kdo si želi vojne? A če napada sovražnik, potem obramba ni krivična. Tako je v borbi za vero. Ako pogledamo, s kakimi sredstvi de-lajo nekateri odpadniki, ki so se zdru-žili v tako imenovanih ločinah, v prvi vrsti »resni« raziskovalci biblije, ki jih hočemo kratko imenovati pismo-sledi, in za njimi trmasti adventi-sti, ako vidimo, kako podirajo in teptajo po blatu ono, kar je drugim sveto, ako ugotavljamo, da premožni škodo trpe in se zmotijo, če jim ni po-moči, ki bi jim dala duhovno smer, ako je resnica, da tudi na tem področju kakor drugod v življenju nesramna predrznost v eni uri več pokvari ka-kor morejo vestni vzgojitelji stori-ti in zgraditi v teku let, potem pač mo-ramo začeti z obrambo. Saj je tudi Kristus sam spregovoril kako bridko resnico, kadar je bilo treba, ker je — ljubil narod.

Kdor hoče služiti nebeškemu kra-ljestvu, ve, kaj mu je storiti, kadar pridrvižvo volkovic. V svojem drugem pismu Timoteju govori apostol Pavel o hujšakah — o ljudeh, katerih »go-vorjenje bo razjedalo kakor rak«. Oni trdijo, da »je vstajenje že bilo«. Oni »se vrivajo v hiše in osvajajo z grehi obložene ženske, ki se dudo voditi mnogoterim željam, in se zmerom uče, pa ne morejo nikdar priti do spozna-nja resnice. Zato »oznanjuj besedo, nastopaj, bodi prilično ali neprilicno; prepričaj, svari, opominjaj z vsem potrpljenjem in učenjem. Zakaj pride čas, ko ljudje zdravega nauka ne bodo prenesli, temveč si bodo za čelhanje uses kopčili učitelje po svojih željah in bodo usesa odvracali od resnice, obračali pa se k bajkam.«

V začetku pisma pa spominja Pavel Timoteja na odgovornost, ki jo je spre-jel s posvečenjem po apostolskem po-laganju rok: »Zaradi tega te spomi-njam, da požiš božjo milost, ki je v tebi po polaganju mojih rok. Zakaj Bog nam ni dal duha boječnosti, ampak moči in ljubezni in razumnosti. Ne sramuj se torej pričevanja o našem Gospodu in ne mene. Njegovega jet-nika, marveč trpi z menoj za evange-lij...«

Tukaj že se torej vidi praksičansko ne-čelo cerkvenega reda nasproti raz-bijanju enotnosti verovanja.

»Resni« raziskovalci biblije

I.

Kadar govorimo o kaki verski lo-čini ali sekti, ne mislimo soditi ljudi ter njih mišljenje in vesti; razpra-vljamo samo o tem, kar o njih doživ-ljamo. O ljudeh samih, ki zapadajo v tako gonjo ali zmoto, imajo premožni čitatelji že itak svoje mnenje. So pač zaslepljeni, po svoje goreči in čisto kakor obsedeni fanatični ljudje. Sla-be skušnje in prirojena narava so menda krive, da so se nad človeško družbo in kakim nedostatom v cerkvenem doživljanju preko mere raz-jezili. In dovolj jim je bilo eno iz so-sledja in zveze iztrgane besede sve-tega Pisma, in srečanje z enako mi-slečimi, da so — kakor bi trenil — spoznali, da jih je Milost izbrala, da jih je Duh napolnil in razsvetlil, in da so neskončno boljše kakor pokvar-jeni svet okoli njih, zlasti pa »ti krist-jani«. Prepričani so, da ngajajo Bogu z rovarjenjem in psovanjem, in misli-jo, da se borijo oni — svetniki — proti hudici. Saj tako se izražajo.

Mnogo je kriv tega nagon uveljav-ljanja. Ker ne morejo stopiti v ospre-dje v veliki družbi, zahajajo v majhen krog in se tam omejujejo na »o ko to-rišče. Saj to je tako človeško! Na za-kotnih sestankih razpravljajo taki »apostoli« in »priče Jehove« o svojih nazorih in delajo naklepe kako bi spravili svet s tečajev in vse prevrgli. O svoji zadevi so sveto prepričani. Go-tovo je tako trdno prepričanje spošto-vanja vredno. O, marsikak kristjan bi se mogel tukaj česa naučiti...

Pogum, priznavanje, trpljenje in smrt pa še niso dokazi za resničnost. Saj v smrti gredo za svojo zadevo tudi zaslepljeni, psihopati, celo zločinci, ne samo svetniki. Trpeti in umirati znajo Kristusovi borci in pristaši Antikrista. Gorečnost je znamenje plametečih srca, resničnost ali svetost zadeve pa z njo ni dokazana. Saj tudi Satana men-da navdaja fanatičen srd, pravica pa le ni na njegovi strani. Svetnik gori za božjo resnico in čast, fanatik pa žari v bolni zmoti srca in možganov.

II.

Odkod pa so pismosledi? Kje so se vzeli?

To versko ločino je ustanovil Charles Russel, ki se je rodil leta 1852, v Pittsburgu, seveda v Združenih drža-vah Severne Amerike, kjer sta zemlja in zrak posebno dobra za tako rast. V mladosti se je nasrkal Kalvinovega nauka, da je človeku vse že usojeno; to mu je silno težilo dušo. Saj človek je po Kalvinovem določeni za nebesa ali pekel. Strah pred peklom je spravl mladeniča na rob prepada, iz ka-terega sta mu grozila nevera in obup. Pa je slišal adventistovsko predava-nje in se — prenečal, da nekla ni. Saj Pismo ne uničuje brezbožnikov in večno zveličanje izvoljenih.

(Dalje prihodnje).

Živel sem mesec dni med tolovaji

Piše prisiljen mobiliziranec.

Sedel sem na hodu in jedel neslani močnik. Poleg mene je robantil nek šofer iz Kočevja, navdušen pristav OF. Ni mu teknilo, po par zlicah je obrnil gavetko in izpraznil njeno vsebino za plot.

»Če mislijo, da bom jaz to žrl, pri-mojdus, da ne, v štabu pa žro zabeljene žgance in mleko.«

»Za vse pa ne more biti,« sem ga to-lazil.

»Kaj za vse. Jaz se moram tu pre-ganjati cele noči po hribih in hostah, akoraj nobeno noč ne spim, «gospodje» so se pa spravili v štab Najbolj te pa še to jezi, ki si prej vedno misliš, da se bo sedaj vsaj pod to komando ta svinjska protekcija nehala. Ta boljši gospodje, ki imajo kaj pod palcem, ti so kar doma ostali, mi pa drsamo po cestah. Ali mi-sliš, da je kak trgovec šel med komuni-ste. V mestu jih je cela vrsta, sami mo-čni, rejeni biki, kot nalašč za mitraljeze, tu pa ne vidiš nobenega. Je že kaj izvra-tal. Prve dni so si »v priskrbeli« zdravni-ška izpričevala za ne vem kak zločin, ki jih nikoli niso imeli, potem pa, ko to ni več šlo, ker jih je bilo preveč, so se pa povrnili v odbore ali pisarne ali pa kar potuhneli in ostali doma!«

»Že mora biti nekdo, ki je za pisarno, nekdo pa za pusko.«

»Ja, revež je za pusko vedno najboljši. Najbolj me pa jezi to, da tisti, ki so nas celo leto gonili v hribe, govorili in go-zlili, pozivali na osvobodilno disciplino, da so sedaj ostali doma in »funkcionira-jo« kot terenci pri babah, svojih in dru-gih. Prenečajo tisto parado puskico ali pa eleganten revolverček, prevažajo se z avtomobili, nas pa so poslali v borbo!«

Ni bilo treba ničesar pripomniti-l a kar je preveč, je preveč!

Pa bil je Vid svoje dni komunist vam, »Poročevalca« bral, verjel laž, tam zapisano je vsako.

(Zelo prosto po Alkerču!)

(Od našega dopisnika)

50 letnica poroke na Viču

Kako je škofijska karitativna pisarna pomagala bednim

Globokoverna v Boga sta v tem duhu vzgojila tudi svoje otroke in sta zato ob svojem jubileju tem bolj vesela in srečna, da ju je Vsemogočni ohranil pri življenju do tako visoke starosti. Jubilarima čestitamo iz vsega srca ter želimo, da bi dočakala vsaj še biserni jubilej.

VIDEL SEM...

Dilak-domobranec.

Trst proslavlja današnji dan pod novimi izgledi in v znamenju preorientacije vsega svojega gospodarskega ustroja. S tem pa je tudi že nakazana bodoča pot, ki jo bo Trst moral iti, če bo hotel, da spet postane in ostane največje pristanišče na Jadranu.

da je voljaska oblast za lani tedensko meseca dovolila, da se vrnejo iz taborišča vsi otroci in vse žene, ki nimajo na seboj kaznivih dejanj. Škofijska dobrodelna pisarna je bila pripravila že vse potrebno za stanovanje in prehrano tistih žena in otrok v Ljubljani, pa so to alčim preprečili oni krogi, ki so skušali ovirati delo škofijske dobrodelne pisarne. Šele čez pol leta na to so se na ponovno intervencijo od strani cerkvenih oblasti odločili.

Bodočnost dolenske ceste

Skupaj . . . lir 853.63

Vsi ti pomisleki, ki govorijo proti eni ali drugi varianti za novo Dolenjsko cesto, dado že sedaj misli tehnikom Zgraditev nove Dolenjske ceste je v sedanjih časih seveda še muzika bo dočelnosti in tudi v mirnih časih bo treba še čakati, kdaj pridemo do uresničitve, ker bo zgraditev zahtevala zelo velikih finančnih sredstev in mnogo truda in delovnih moči! Prav pa je, da že sedaj o tem mislimo!

Iz Hrvatske

Junaška obramba Pakraca. Graška »Tagespost« poroča o junaški obrambi mesteca Pakrac na Hrvaškem, ki so ga bile v prejšnjem tednu obkolile tolovajske skupine in ga hotele zasedeti. Mestna na posadka se je pa trdovratno branila in vztrajala na svojih položajih polne trdnosti, dokler ji ni prišlo na pomoč letalstvo. Z njegovo pomočjo je potem junaška posadka prepredila in razpršila tolovajske oddelke. Hrvatski vojni ministri general Navratil je za ta junaški podvig izrazil vsem branilcem omenjenega mesta svoje toplo priznanje in pohvalo.

Načrti novega hrvatskega ministra za gozdarstvo in rudarstvo. Novoimenovanu hrvatski minister za gozdarstvo in rudarstvo dr. inž. Josip Balen je po prevzemu novega resora sprejel hrvatske in inozemske časnike ter jim podal izjavo o načrtih, ki jih namerava izvesti v novem resoru. Minister je predvsem poudarjal kot svojo glavno nalogo zadostno preskrbo mest in podeželja z lesom in drvini, kakor tudi pripravo zadostnih količin jamskega lesa in zaloge ganje posameznih tovarov za tanin potrebni surovinami. Vsa njegova pozornost bo usmerjena v to, da bodo tovarne za tanin lahko nemoteno obračunavale še naprej in po možnosti še zvišale dosedanje proizvodnje, ker igra tanin v hrvatski izvozni trgovini zelo važno vlogo. Glede pospeševanja gozdarstva ima minister velike načrte s pogodbovanjem obširnih goščav v Dalmaciji, kjer je neprijatelj povzročil veliko škodo v tamosenjem gozdnem gospodarstvu. S temi deli bo pa seveda mogoče sistematično pričeti šele potem, ko bodo to dopuščale razmere. Končno je minister dr. inž. Balen napovedal tudi preosnov hrvatskega rudarstva.

Novi hrvatski letalski zastopnik v Berlinu. Hrvatski vojni minister je odpo-
klial dosedanjega letalskega zastopnika
v Berlinu polkovnika Marijana Dolan-
skega. Za njegovega naslednika je
imenovan dosednji pomočnik letalskega
zastopnika v Berlinu major Anton Šušteršič.

KULTURNI OBZORNIK

Dr. Fr. Jaklič: Ignacij Knoblehar

Pred nekaj meseci je dr. Kotnik izdal pri Mohorjevi družbi majhno knjižico Knobleharjevem sodelavcu, koroškemu jaku Jerneju Mózganu. Dr. Valter Bohar nec je napisal nekaj člankov o Knobleharju kot potopiscu in odkritelju Bolega Nila. Drugače smo pa imeli o Knobleharju poleg Okiškega pesnitve »Abun Soliman« le manjše poljudne brošure in pa razmetano časopisno gradivo iz njegovga časa. Zdaj je pa vsi biografistično snov zbral, preštudiral in uredil dr. J. Klič, ki je že z Baragovo monografijo pokazal, kako napeto zna prikazovati življenjsko pot naših velikih mož. Pri Baragovi je kazal na njegove skoraj nadčloveške napore, pa tudi na njegove velikske uspehe. Tudi Knobleharja nam pokazi

Vso zgodovino tega misijona je popsal profesor Jaklič zanimivo in nazorno dokumentarno utemeljeno in na znanih stveni višini moderne misijonologije, obenem pa tako poljudno, da bo knjigo vsesledem bral ne samo izobraženec, zlasti duhovnik, ampak tudi preprost človek. Le pisatelji, ki snov dodobra obvlada, bi more tako poljudno opiati. Knjiga ni posana kot življenjepisen roman v emisiji kakšega »Očeta Damijana«; sugestivna si je Jakličevega peresa in zanimiva dokumentacija nas pa kar silita, da življenje

In tak mo^ž je bil naš Knoblehar. Prvih poglavij^h ga spremljamo iz njegov^o doma^če hiše v Skočjanu pri Mokronog^u v Kostanjevico, Celje in Novo mesto, kjer obiskuje ljudsko šolo. Potem ga v^o dimo na novomeški gimnaziji, kjer sli^hni vidi Barago, ko ta pride pridi od svoj^{ih} Indijancev v domovino. Takoj se o^oloči za misijonski poklic in se začne u^oti tujih jezikov. Gledamo ga na ljublj^{an}skem liceju in dve leti v bogoslovju, dok^oler ne odide v Rim, kjer trpi pomen^okanje in etrada, dokler ni končno sprejet na Propagando. Tu postane do^otor bogoslovja in je določen za profesor^oa cerkvene slovanštin^ee na Ukrajinsk^o zavedu, ki ga namerava Propaganda ust^onoviti. Naš Kopitar ga nekaj časa v Rim^u za to nalogo pripravlja. Knobleharja pa^o znanstvena kariera jezikoslovca; pa

mu srce neče umiriti ob njej, ampak g
žene v svet, med pagane. Odkazali s
mu Vzhodni Sudan, da v Hartumu, o
stočju Belega in Modrega Nila in na kri
žišču važnih karavanskih poti, zgradi me
terienko misijonsko postajo, iz nje pa po
lagoma ustanavlja postaje med vzhodn
sudanskimi črnici Niloti, kakor so Šiluk
Dinka, Barijci, Kječi itd. Ob Belem Nilu
ustanovi postaje Gondokoro, Sveti Kr
in Tarčam. Dr. Jaklič nam nazorno in
živih barvah opisuje dežele Koblehar
jevega provikariata, njihove pražrdov
in pustinje in močvirja, njihovo dušev
podnebje, njihovo rastlinstvo in živalstv
zlasti pa črnega človeka z vsemi njeg
vimi dobrimi in slabimi lastnostmi. O
stavljanjem teku Belega Nila, pod abisin
skim višavjem, skoraj na ravniku, se to
rej nekaj naših ljudi pod Koblehar, ev
včdomstvo muči in ubija za krščanske
in civilizacijske. Črnici so začasno skoraj
popolnoma brezbržni zanjjo. Kvarijo jn
tudi mohamedanski prekupčevalci s su
niti. Najhuši sovražnik misijonarjev je su
tropično podnebje a svojo malarijo, ki jn
takrat še niso obvladali s preventivni
uživanjem kinina. En misijonar za dru
gim lega v peščeni ali močvirni grob. O
Kobleharjevi smrti, ko se je zrušil že
svojim 38. letom, je od njegovih 28 m
sijonskih duhovnikov samo še 6 živelj
22 jih je že do tedaj pomrlo, nekateri t
koj v prvih tednih ali mesecih po svojem
prihodu v misijon. Slovenci in drugi a
strijski narodi pošiljajo Kobleharju ve
likodušne prispevke v denarju in blagin
Misijskono navdušenje se razvname, k
kor se do zadnjih časov ni več. Iz pise

Tudi za znanost so njegove zaslugi tako velike, da so ga znanstvena društva imenovala za svojega člana. Znanstveniki, kakor Lesseps, graditelji Sueskega in Panamskega prekopa, ali kakor narejen slovec Brehm, so uporabljali njegove sledke in kar najpoštenjše pisali v njegovem. Za njegove topografske dnevnike, če se pa za žalibog najbrž izgubili, so avstrijski potopisni ponužili velike vsote, da jih smejo objaviti pod svojim imenom.

Kedar pridejo na kakšen narod tuj, zavrni, kritični časi, ga je treba opozarjati na velike moze, ki so izšli iz njega. J. kličeva knjiga bo torej tudi s tem izvršila važno poslanstvo. Sredi duševnega teoretičnega in praktičnega materializma bo opozarjala na kraljestvo duha, na božje kraljestvo, ki je vredno tudi največjih žrtv. Po pomembnosti in trdnosti vrednosti jo pač smemo prištevati med največje neke knjige, kar jih je zadnji čas pri nas izšlo. Ima 375 strani več prilog in več zemljepisno karto dr. Valterja Bohinec.

td.

Spominska proslava za padlimi slovenskimi vojaki iz I. in II. svetovne vojne na Ježici

Na praznik Vseh svetih je bila tudi na Ježici veličastna slovesnost pri spomeniku padlih slovenskih vojakov v spominu žrtve prve svetovne vojne, predvsem pa žrtve strašne druge svetovne vojne.

Po opravljenih molitvah pri Sv. Križu na pokopališču za vse pokojne jeziške farane, je duhovščina z veliko množico ljudstva odšla k spomeniku padlih vojnih žrtve in opravila molitve za vse padle Slovence prve in te vojne. Nato je govornik poveljeval slovenske junake, ki so prelili svojo kri za Boga in domovino. Predvsem se je spomnil nešteti slovenskih žrtve, ki jih je v našem času povzročilo komunistično protinarodno delovanje. Iz govora posnemamo naslednje misli:

Siva, otožna jesen je legla na slovensko zemljo. Z drejva je popadalo ovolo listje in porumenelo tla. Goste megle se cele dneve vlačijo po zraku in nam zatirajo pogled ter ubijajo razpoloženje. Tudi v naša srca je legla siva, otožna bridkost. S slovenskega narodnega drevesa je odpadlo mnogo listja, toda ne uvellega, kamor popadali so mladi, sveži fantje in njihova kri je pordečila našo slovensko zemljo, katero so tako brezmejno ljubili in za katero so dali vse, kar so dali mogli.

Tudi pred našimi duhovnimi očmi se vlačijo gosta, temna megla in trudna misel je ne more predreti. Toda to ni tista vsakoletna jesenska megla, je le dim z nešteti slovenskih pogorišč, ki nam zatirajo razgled, to je duh po sežganih truplih, ki ga sluti naša misel. V teh dneh so naše misli pri Sloveniji, že dve leti trpinčeni od hinavskih kraljevih požigal-

cev in pritepenih mednarodnih komunističnih zločincev.

Že dve leti bijemo smrtni, obupni boj za življenje našega naroda z nasprotnikom, ki mu pravice do življenja ne prizna in pozna le lastno nebrzdano in strastno slo po oblasti in komunistični revoluciji.

V takem času praznujemo letos Vse-svete, praznik naših rajnih. Je to praznik miru, sprave, tihe molitve in zadoščevanja. Toda letos Slovincem ni treba pomorati na pokopališče, da obiščejo svoje rajne, ne — letos jih imamo povsod, po poljih, gozdovih, gmajnah in pašnikih, cestah in poteh. Povsod je tekla mlada slovenska kri.

Grobovi na Turjaku, grobovi v Laščah, grobovi v gozdovih pri Osolniku, grobovi v Kočevju, grobovi po celi naši ljubi domovini, za katere vse niti ne vemo, in morda nikoli zvedeli ne bomo, toda zanje ve Bog, ki bo njihov in naš maščevalec. Na vse te grobove, na te naše gomile, ki so zakrile mnogo najboljših sinov našega naroda polagamo danes namesto venca jesenskih rož to misel:

Padli slovenski domobranci junaki! Vaša žrtve, vaša mlada prelita kri je v nas preostalih boričih ojeklenila voljo, da nadaljujemo boj do končne zmage.

Govornik se je spomnil še žrtve domačinov: Straha, Povšeta in drugih iz Ježice in okolice.

V grobni tišini je množica poslušala govornika in malokatero oko je ostalo suho ob teh pretresujočih ugotovitvah. Domači pevski zbor je lepo spominsko slovesnost zaključil z nagrobno pesmijo.

Za današnji dan

Koledar

Cetrtek, 4. listopada: Karel Boro-mejski, škof; Vital in Agrikola, mučenca.

Petek, 5. listopada: Zaharija in Elizabeta; Svetinje škofije. Lunina sprememba: prvi krajec 5. listopada ob 4.22. Herschel napoveduje viharno in deževno vreme.

Dramsko gledališče

Kavarnica — Red A ob 16.30.

Operno gledališče

Netopir — Red Cetrtek ob 16. Kino Union

Prodani stari očka — predstave ob 15.30 in 17.30.

Kino Sloga

Gospa Luna — predstave ob 15. in 17.

Lekarniška služba

Nočno lekarno imajo lekarne: dr. Kmet, Ciri-Metodova 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4, in mr. Ustar, Selenburgova 7.

Praktični nasveti za četrtek

Za vrtnarje in gospodinjce: Vse, kar ne prenaša vlage zavarujemo pred meglo. Pusto megleno vreme je pa ugodno pri pripravi vrtov za zimo.

Za petek svetujemo isto.

Pred prvim petkom in pred prvo soboto!

Prva sobota v novembru je zadnja sobota v vrsti pobožnosti petih prvih sobot, ki jo je slovenski narod začel opravljati drugič s prvo soboto v juliju mesecu. — Naj bi v teh časih, ko se svet bori s tolikimi težavami in grozotami za obstoj in za pravo pot, ves naš narod z zaupanjem iskal pomoči pri edinem viru resnice, pravice in lepote pri Srcu Jezusovem in Srcu Marijinem. — V ti sreči položimo vse svoje osebne in narodne težave in bridkosti. — Pri njih bomo našli vso pomoč za naše časno in večno življenje. — Z novim letom pa bomo še z večjim zaupanjem začeli obhajati novo vrsto petih prvih sobot. — Naj nam bo naša Mati in Kraljica po svojem Sinu vodnica vsak dan v vsem našem življenju.

V petek, 5. novembra, ob 7 zjutraj bo v stolnici slovesna črna sv. maša za 17 žrtve, ki so bili zločinski pomorjeni po zločinskih komunističnih »sodnikih« v Kočevju 15. oktobra t. l.

Dnevne novice

Sv. maša zadušnica. V ponedeljek, dne 8. t. m. ob pol 9 zjutraj bo v stolnici pri Mariji Pomagaj maša zadušnica za pokojne žrtve v Grčicah in za 16 nedolžno ustrlejenih v Kočevju. Prijatelji in znanci v ljudno vabljeni. Mesecna rekolekcija ljubljanskih zg. duhovnikov bo v Domu duhovnih vaj na prvi petek, 5. novembra. Na sporedu je adoracija, meditacija in konferenca. Vsi ljubljanski zg. duhovniki v ljudno vabljeni. Vodačo.

Hišne starišne protitatarske zaščite z izkaznicami od št. 1800 dalje (številka je vpisana v desnem gornjem robu izkaznice) opozarjamo na obvezne sestanke, ki bo v četrtek, 4. t. m., ob 16 v frančiškanski dvorani. Tega sestanka naj se udeležijo tudi zamudniki prvih treh skupin, torej hišni starišne z izkaznicami št. 1—1800.

Otvoritev mestnih dnevnih otroških zavetišč. V sredo, 3. novembra t. l., so pričela posloovati dnevna otroška zavetišča Sv. Florijana, Sv. Peter, Moste, Bežigrad in Zorunja Šiška. Dnevni otroški zavetišči v Trnovem in v Spodnji Šiški pričeta poslovali, ko bodo prostori na razpolago.

Specialni pouk vseh modernih jezikov — v središču mesta — po najuspešnejši učni metodi prične v novih tečajih dne 8. novembra. Začetni in nadaljevalni tečaji. Dopoldanski, popoldanski in večerni oddelki. Vpisovanje dnevno, učnina je nizka. — Zahtevajo nov brezplačni prospekt: Specialni jezikovni pouk — v središču mesta — Kongresni trg 2 (v šolskih prostorih Trgovskega učnega zavoda).

Starše in dljake (in)je srednjih, strokovnih in meščanskih šol opozarjamo, da prične v ponedeljek, 8. novembra, pouk v vseh naših oddelkih: 1. za posamezne strokovne predmete, 2. za klasične in žive jezike, 3. za privatiste, 4. vsakodnevna učna pripravljalnica korepetitorij »Napredek«. — Lečni oddelki po šolah, razredih in predmetih. Izbra predmetov po želji. Najpopolnejša organizacija, resno delo, odlični uspehi. — Vpisovanje dnevno, učnina je nizka. Zahtevajo nov brezplačni prospekt: Specialne instrukcije za srednje šole v središču mesta — Kongresni trg 2 (v šolskih prostorih Trgovskega učnega zavoda).

Kupimo dobro ohranjene slovenske gramofonske plošče po najvišji dnevni cen. EVEREST, Prešernova 44.

Za stare onemogle ljubljance v mestnem zavetišču v Japljevi ulici je podaril mestni gradbeni direktor v p. g. inž. Matko Prelovšek 100 lir namesta venca pok. ga. Ani Ilešič. Mestno županstvo izreka dobrotniku najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiran. Počastite rajne z dobri deli. — Vredno za vsakogar sedaj in v bodoče je znanje knjigovodstva, korespondence, stenografije, jezikov, strojeplasti itd. — Novi dnevi in večerni tečaji prične 6. novembra. Izbra predmetov po želji. Učnina nizka. Informacije: Trgovsko učnišče »Christofor učni zavod, Domobrankska 15.

Učite se strojeplasti! Novi eno- in trimesečni dnevi in večerni strojeplasti tečaji se prične 6. novembra. Najuspešnejša desetsturna učna metoda. Specialna strojeplasti šola: Največja moderna strojeplastična, raznovrstni stroji. Učnina amena. Pouk po želji obiskovalcev dopoldne, popoldne ali zvečer. Informacije in prijave dnevno. Na razpolago brezplačen prospekt. — Posebni dnevi in večerni tečaji tudi za knjigovodstvo, korespondenco, moderne jezike itd. — Izbra predmetov po želji — Trgovsko učnišče »Christofor učni zavod, Ljubljana, Domobrankska 15.

Poizvedovanja

Zgubil sem v petek zvečer denarnico z 80 RM od Gradišča 14 do Kongresnega trga. Najditeja prosim, da najdeno izročijo proti nagradi v upravi »Slovenec«.

Dramsko gledališče

Cetrtek, 4. novembra, ob 16.30: »Kavarnica, Red A.

Petek, 5. novembra: Zaprto. Sobota, 6. novembra, ob 16.30: »Potopljena sveta, Red Sobota.

Goldoni »Kavarnica«, komedija v treh dejanjih. Osobe: Ridolfo, kavarnar — Lipah, don Marzio, plemič — Cesar, Eugenio, trgovec — Jan, Flaminio — Raztrošen, Placidia, njegova žena — Kraljeva, Vittoria, Eugenijska žena — Rasbergerjeva, Lisaura, plesalka — Danilova, Pandolfo, lastnik igralnice — P. Kovič, Trappola, Giovanni, Bertini, natakariji — Milenski, Verdonik, Podgoršek, brivce — Gorinski, krčmar — Blaž, režiser J. Kovič, scenograf inž. E. Franz.

Operno gledališče

Cetrtek, 4. novembra, ob 16: »Netopir, — Opera. Red Cetrtek.

Petek, 5. novembra: Zaprto.

Sobota, 6. novembra, ob 16: »Thais, Red A.

Sprememba repertoarja. Zaradi obolenosti Franje Golobova, ki poje glavno partituro v »Orfeju in Evridiki«, je bila izvajana v torek, 2. t. m., »Thais« in bodo pelli danes, v četrtek, Straussovo opereto »Netopir« namesto napovedane »Orfeja«.

Strauss »Netopir«, opereta v treh dejanjih. Osobe: Eisenstein — M. Sanein, Rozalinda — Mejninkova, Alfred — Čuden, Adela — Ribičeva, Blind — Jelinkar, Falke — B. Sanein, Frank — Janko, Orlovski — Dre-novec, Ida — Japljeva, Melanija — Koširjeva, Zaba — Rus. Dirigent S. Hubad, režiser E. Freilih, koreograf P. Golovina.

Radio Ljubljana

dnevni spored za 4. november:

8.30 Jutranji koncert — 9 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.20 Glasbeni uvod — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.45 Koncert glasbe za razvedrilo izvajajo radijski orkester, vodi dirigent D. M. Sijance — 14 Poročila v nemščini — 14.15 Popoldanski glasba — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Koncert kvarteta »Fanteje na vasi« — 17.45 Narodopisno predavanje — 19 Slovensko glasbo izvajajo radijski orkester, vodi dirigent D. M. Sijance — 19.30 Poročila v slovenščini, poročilo nemškega vrhovnega poveljstva v italijanski, napovedi sporeda za naslednji dan — 19.45 Mala medigra — 20 Poročila v nemščini — 20.10 Koncert Malega orkestra vodi Stojan Stenovic — 21 Operna glasba — 22 Poročila v nemščini.

Razglasi šefa pokrajinske uprave

Izredni komisar Zavoda za upravljanje zaplenjene imovine

Za izrednega komisarja Zavodu za upravljanje, likvidacijo in dodeljevanje imovine, zaplenjene upornikom in Ljubljanski pokrajini, je bil imenovan z odločbo predsednika pokrajinske uprave gen. Rupnika g. Vinko Strukelj, sodnik okrožnega sodišča v Ljubljani.

Upravni svet in nadzorstveni odbor imenovanega zavoda pa z isto odločbo prenehata poslovali.

Naredba o izdelovanju in nakupu ter popravilu čevljev

Šef pokrajinske uprave odreja na podstavi danih pooblastil:

Clen 1. a) Od 7. novembra 1943 naprej se prepoveduje izdelovanje čevljev po meri.

b) Čevljarji, ki imajo ta dan poprej naročene čevlje v delu, morajo taka dela navedeni dan naznaniti Pokrajinskemu gospodarskemu svetu z navedbo imena in bivališča naročnika in vrste čevljev (moški, ženski, visoki, nizki, gorski itd.).

Clen 2. Izjemno od prepovedi iz čl. 1. se smejo na podstavi zdravniškega izpisa izdelati in dati v uporabo pokrajinski zdravnik v javni službi, po meri izdelovalci ortopedski čevlji na nabavnico po čl. 8. te naredbe.

Clen 3. 1. Čevljarji obrati smejo brez posebnega dovolila od gornjega roka naprej izvrševati le popravila čevljev. 2. Vsak tak čevljarji obrat mora napraviti seznam strank, v katerega vnese vse stranke, ki žele, da jim ta obrat popravlja čevlje.

Clen 4. 1. V ta namen morajo prigraditi vsi družinski poglavarji sebe in članne svoje družine, dalje vse osebe, ki ne živijo v gospodinski skupnosti, sebe, vse gospodinske skupnosti (zavodi, konvikti itd.), pa, ki oskrbujejo svoje članne z obutvijo, a nimajo lastnih čevljarstev delavnic, vse osebe v času od 13. novembra 1943 pri kakem čevljarstev obratu za vpis v seznam strank. 2. Čevljarji obrat potrdi vpis v seznam strank s svojim pečatom oziroma z vpisom označbe obrata in navedbo sedeža na oblačilnih izkaznicah. 3. Seznam mora vsebovati sledeče podatke: tekočo številko vsake osebe, ime in priimek, bivališče in številko oblačilne izkaznice. 4. Seznam strank se napravi v dveh primerkih. En primerek ostane v obratu, drugega je pa takoj po preteku roka iz oddatka 4. predložiti Pokrajinskemu gospodarskemu svetu, ki ga dokončno potrdi, upošteva je zmogljivost obrata.

Clen 5. Za izdelovanje konfekcijskih čevljev za prodajo je potrebno posebno dovolilo šefa pokrajinske uprave, ki se bo izdajalo le zmogljivim obratom.

Clen 6. Šef pokrajinske uprave predpiše tem čevljarstvom obratom kakovost, obliko in mero čevljev ter dobavne in prevzemne pogoje.

Clen 7. Trgovci in ustanove, pooblašene za nabavo in oddajo čevljev, prejmejo blago na nakaznice, ki jih izdaja Pokrajinski gospodarski svet po načrtu, ki ga odobri šef pokrajinske uprave.

Clen 8. Čevlji se smejo oddati potrošniku samo proti nabavnici, ki jo izdajo župan v Ljubljani in okrajna glavarstva za okraje ob neoporečnem dokazu, da prosilec nima več nego 2 para porabnih čevljev in da mu je nabava novih čevljev potrebna.

Nabavnica se sme izdati samo stalno na območju pokrajine stanujočemu prosilecu.

Obrazec nabavnice se predpiše s posebno odločbo.

Clen 9. 1. Kupec potrdi prodajalcu na nabavnici, da je čevlje prejel, prodajalec pa razveljavi nabavnico s tem, da jo prečrta ali preluknja. 2. Prodajalec so dolžni voditi vpisnik kupecov; obrazec zanj se predpiše s posebno odločbo. 3. Razveljavljene nabavnice se morajo vpisati v vpisnik isti dan, ko se blago izda, s podatki, ki so v vpisniku označeni; na-

25 kupnih pogodb za celotno kupno vrednost 882.058 lir. Na nepremičniški trg so močno vplivali dogodki v začetku septembra.

Samo še ta mesec imate čas, da se naročite na

SLOVENCEV KOLEDAR

ki bo izšel v decembru mesecu v stari obliki in obsegu.

Ne odlašajte niti dneva, ampak se takoj naročite na to izredno lepo knjigo, ki vam bo za vedno ostala kot veran dokument življenja v današnjih dneh doma in v tujini.

Za naročnike naših časopisov stane »Slovenčev koledar« le 25 lir, za vse druge pa 40 lir.

»SLOVENCEV KOLEDAR« naročite pri upravi Slovenčevega koledarja, Kopitarjeva ulica 6 ter pri naših podružnicah v Kočevju in Nov. mestu, kakor tudi po drugih krajih pri župnih uradih in pri naših zastopnikih.

Osebnosti

Iz gledališča. Namesto g. Cirila Debeveca, ki je bil imenovan za direktorja naše Drame, je pokrajinski predsednik general Rupnik imenoval za glavnega režiserja v operi g. Roberta Primožiča, znanega opernega peva-solista.

Za doktorja ekonomskih in komercialnih ved je bil na komercialni univerzi L. Bocconi v Milanu promoviran g. Lotšek Branko iz Ljubljane. Cestitamoli.

Zgodovinski paberki

4. listopada:

I. 1476. so plenili Turki na Spodnjem Stajerskem. Se v oktobru so pridrli ob Savi nazgor, okrog 7—10.000 mož je udarilo skozi Belo peč in Trbiž na Koroško, soteske in prehodi so bili le malo ali celo nič zavarovani. Turki so opustošili okolico Beljaka, Osoj, Feldkirchna, St. Vida ter krško in lavantinsko dolino. Na jug so se vračali mimo Slovenjega Gradca, Celja in

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapiskih

Zastrupljenje z gobami

Lekarna Bakarčič pri Sv. Jakobu je v nedeljo 31. oktobra okoli 21.26 telefonno obvestila reševalno postajo, da je zasebni uradnik Tone Ogrin, stanujoč na Sv. Jakoba trgu v gostilni Vidmar nevarno obolen na zastrupljenju z gobami. Z reševalnim avtom je bil Anton Ogrin prepeljan v splošno bolnišnico, kjer so mu nudili prvo zdravniško pomoč. Ni bilo hujših posledic. To je že drugo zastrupljenje z gobami v letošnji jesenski sezoni. Pri nabiranju gob naj bo vsak najbolj previden. Kdor dobro gob ne pozna, naj jih raje pusti na miru. Tudi pri nakupu gob je potrebna primerna opreznost.

Naknadno smo o zastrupljenju dobili še kratko pojasnilo, ki poudarja, da je Tone Ogrin v nedeljo napravil izlet v Stepanjo vas s svojim tovarišem. Nekje sta jedla gobe. Zanimivo je, da Ogrinov tovariš ni po zavžitju gob občutil nikakršnih težav in slabosti, dočim je bil Ogrin v veliki smrtni nevarnosti. Bil je zadnji trenutek, da so ga pripeljali v bolnišnico, kjer so mu rešili življenje.

Naj še omenimo mnenje pravega strokovnjaka v gobarstvu, ki je naglasil, da je zastrupljenje mogoče tudi v primeru, ko zaužijemo preveč stare gobe-jurčke.

Zelje in gobe

Na trgu je bilo v sredo mnogo gob, zlasti storovk, ki jih nabiralke prinašajo v vedno večji množini. Na trgu se pojavljajo tudi sivke ali mraznice, za katere sedaj pričena prava sezona. Drugega zdajnih gob, tako ječkov in brinovk, je bilo bolj malo naprodaj. V sredo so pri mestni lopi prodajali spet zeljate glave, ki jih prodajajo na mesarske knjižice in dobi vsaka stranka po 10 kg. Pred lopo je stala dolga vrsta ljudi, kajti nekateri so prišli na trg že kmalu po 6. Na izbiro je bilo dalje precej jesenske zelenjave. Nekateri branjevc so prodajali lepa jabolka na odrezek A.

Izpred okrožnega sodišča

Pred kazenskim sodnikom-podincem sta bila obsojena zaradi prestopka

Krškega, odkoder je manjše krdelo udarilo še na Kras — skozi Kočevje, Bloke, Cerknico, Lož in se preko Grobniškega polja zgubilo na Hrvaško. Turška država je bila v drugi polovici 15. stoletja v naponu svoje moči, saj so morale druga za drugo kloniti balkanske države, Ogrska, na katero je padla dolžnost varovati Sred. Evropo pred mohamedansko nevarnostjo, pa je bila zapletena v borbo s Habsburžani za posest Avstrije in Stajerske. Gospodar slovenskih dežel Friderik III., ki je nosil tudi rimsko-nemško cesarsko krono, se je za obrambo vse premalo menil, sicer je skliceval gospoda na posvete in nalagal davke, toda imel je le premalo moči, pa tudi volje mu je manjkalo, zato so ga pozivali v letnikih: »Zbudi se iz spanja! Tvoji veliki močovitosti podjarmljeni in podložni, gospodskega in navadnega stanu v knežiji Kranjski in Metliki, te kličejo...« V osemdesetih letih se je položaj sicer malo zboljšal, toda turška nevarnost še davno ni minila. Šele poraz pred Dunajem I. 1683. ji je napravil konec.

Nizka temperatura, visok barometer in prava ljubljanska megla

Od zadnje oktobrskes nedelje znanu je vremenska kronika zanimive pojave. Prvic je bilo nekaj nenavadnega, da so bili prazniki Vseh mrtvih lepi in sončni, ko je navadno november uvaljal svoj vremenski režim z dežjem ali celo s snegom. Od nedelje pa se je dneva maksimalna temperatura kaj menjavala in je delala velike krivulje. V nedeljo je toploter zaznamoval maksimum +15°C, v ponedeljek dne 1. novembra +15,2°C, toda v torek je padel maksimum zelo nizko, kar na +3,6°C. Ludi jutranji minimum je te dni napravil zelo značilno krivuljo. V nedeljo je bilo zjutraj še +6°C nad ničlo, v ponedeljek pod ničlo, namreč -0,8°C, v torek spet nad ničlo +1°C in v sredo celo +3,6°C. V ponedeljek je bila zjutraj prav močna slana, ki je vse na prostem rastoče dalje pokončala. V sredo zjutraj je bilo vreme kratko označeno z nizko temperaturo in visokim značilnim pritiskom. V torek je bil dosežen rekordni pritisk 772,1 mm/m, a v sredo je barometer že začel padati. Stanje barometra v sredo je bilo 771,2 mm/m. V sredo zjutraj je na Barju valovila visoka megla, iz katere je pozneje začelo lahko soviti. — Pihal je tudi zmeren sever. Zato so mnogi ljudje začeli napovedovati, da kmalu dobimo sneg. Lani je prvi sneg zapadel 17. novembra.

Iz zemljiške knjige

Zemljiška knjiga ljubljanskega okr. sodišča je v oktobru zaznamovala do

Oboroževanje in vojno gospodarstvo od včeraj

K najčudovitejšim najdbam zgodnje evropske železne dobe spadajo izkopane v La Tenu ob Neunburkem jezeru. Ko so je leta 1858 posredilo starinslovceca Schwaba in Desorja izkopati predmeta velikega obsega, je bilo ko jasno, da so našli na

predzgodovinsko orožarno

Na stotine mečev z okrašenimi nožnicami, široke in nazobčane konice sulic, ki so bile deloma še nerabljene in tudi nedodelane, je priložilo o visoki tehniški izurjenosti te zgodnje dobe, ki spada nekako v poslednja štiri stoletja pred Kr. rojstvom. Ti izdelovalci orožja so morali biti vešč obdelovanja železa. Njih izdelki so po oblikah silili drug drugemu. Meč, ki so dolgi po 80 do 95 cm, imajo dvorezno in le nekaj milimetrov debelo rezilo, ki se le malo zožuje od ročaja do konca. Tudi nožnice so železne in so jako skrbno okrašene. Konice sulic so po obliki podobne današnjim bajonetom. Dalje so našli ukrivljene železne plošče, ki so bile pribite na lesene ščite in še številne bronzaste plošče, ki so jih nosili vrh usnatih čelad.

Vse to orožje in oboroževalni predmeti imajo majhne vtise ali bolje — nekakšne snake, ki jih smemo smatrati kot znamenja tvornic orožja iz izkopanin v La Tenu je brčkone močno tekmovalo z orožjem iz sredozemskih dežel.

Rim v borbi za železno rudo

V davni Grčiji in starem Rimu ni bilo izdelovanje orožja nič več rokodelska obrt, ampak je postalo že industrija. V teh veleobratih so bili sužnji kot delavci in odtod so izvažali orožje tudi v tinozemstvo. Manj znano pa je nemara to, da je bil grški državnik in govornik Demosten lastnik tvornice za meče, kjer je bilo zaposlenih stiriideset sužnjev, in je bil hkrati tudi lastnik tvornice za nože s dvajsetimi sužnji. Tretji izmed desetih govornikov iz Atike, Grk Lizij, je bil skupno z bratom Polemarkom v Pireju lastnik tvornice ščitov, kjer je sto petdeset sužnjev izdelovalo ščite. Ta dva brata sta razpošiljala na tisoče in tisoče ščitov po vsem svetu in sta imela v Afriki, Aziji, Italiji in Španiji svoje trgovske pooblaščenke, ki so jima posredovali naročila za orožje.

Rimljani so, že dolgo pred Kr. r. izkoriščali železne rudnike na Elbi, v Noriku in v Španiji in se o priliki svojega prvega pohoda na sever, so odkrili železne rudnike na Štajerskem in so oni začeli kopati železno rudo. Vse to rudo so uporabljali za izdelovanje orožja. Kadarkoli so prišli v kako novo pokrajino, so jo dali po svojih rudniških geologih preiskati.

Splošno izdelovanje orožja

Železni rudniki na Štajerskem so pripomogli v 10. stoletju po Kr., da so se razvetele okornice Štajerske in Koroške. Takrat sta bili obe te dve deželi oboroževalni središči Evrope in nekatere velike beneške trgovske trdnice so prepejavale ondi izdelano orožje v prekomorske dežele. Evropski knezi in vojskovodje so sklepali s štajerskimi in koroškimi izdelovalci orožja posebne pogodbe in malo kasneje so izdelovali pušk, ki so bili v službi dvorov, dajali naročila za proizvajanje posebnih vrst orožja, ki so si jih sami izmislili in iznašli.

Ko je prišlo na površje strelno orožje, je nastalo tudi vprašanje municije, ki je povzročalo vojskovoje in državam prav toliko skrbi kot dandanes. Predvsem je postal soliter jako važna surovina zaradi izdelovanja smodnika in po tem so dobili tisti, ki so iskali soliter, posebno ime »soliterja«. Ker je pa soliter najti vedno le tam, kjer se sescadajo dušičaste in gnjilice snovi, so bili tudi zasebni ljudje moteni v svojem življenju. Kakor blisk iz jasnega so se pojavili »soliterji« v hišah meščanov in na kmečkih posestvih, začeli so razkopavati tla v hlevih in so polili vodo po razkopani zemlji, da so pridobili soliter iz zemlje. Lahko si mislimo, da so bili »soliterji« zares nezaželeni gostje, zakaj ne glede na neprijeten vonj, so pustili za seboj velikianski nered. A proti temu se ni bilo moči upirati. Vsakdo je moral pretrpeti

to nadlegovanje, zakaj naloge brambe domovine so bile pač važnejše kot pa udobnost zasebnikov. Soliterji so prejeli za svojo, ne preveč smično» delo, prav lep zaslužek. Dobili so 30—40 goldinarjev za stot solitra. Soliterji so imeli svojo posebno zadružno in posebno bandero.

Vojna leta 1812 do 1815 je bila tudi totalna vojna

Oboroževanje Prusije sploh ne bi bilo po resulu 1. 1807 mogoče, brez šlezjskega industrijskega revirja in brez tvornic, ki jih je bil dal postaviti Friderik Veliki. Tako pa se je moglo po odhodu Francozov 1. 1809 kaj začeti oboroževanje. Plavži v Creuzburg-Malapanju, iz-

Lesna anatomija in kriminalistika

Moderniziran vodovod - Razdelitev dela v smrekovem deblu - Okoli 10.000 vrst lesa

Ali je priroda starokopitna ali moderna? Človeku pravimo, da je moderen, če ga prešinja volja, da bi vedno izpopolnjeval svoje stvaritve in ni nikoli zadovoljen s tem, kar je storil. Kako je priroda zahtevna, je najbolje izraženo z razvojem naših dreves. Spočetka so bili na svetu samo iglavci. Njih telo se gradi iz dveh vrst celic, iz tako zvanih strženastih celic, ki so v njih hranilne snovi ohranjene in se po njih pretakajo, in pa iz celic, ki tvorijo lesna vlakna in ki imajo dvojno nalogo: da utrjujejo deblo in sprejajajo vodo po visokem deblu, ki ga korenine izjemajo. Počemu naj bi ena vrsta celic opravljala dvojno delo? Razdelitev dela, to je geslo. Ko so nastala listnata drevesa, jih je priroda onemčila s 3 vrstami celic. Tista celicna zadruga, ki tvori lesna vlakna, je od slej skrbela le še za držo drevesa, a debele celicne stene so dale lesu trdnost. Vodovodne cevi v deblu pa, so posebne celice.

Drevesa pod drobnogledom

Če zagledaš na spredu kako posekano deblo, mu izlabka določiš starost. Treba je le, da prešteješ temne kolobarje na prerezu, in že veš, koliko »križev« ima na hrbtu. Jeseni dobi celice lesnih vlaken debelo ostene in se zožijo, a spomladi, ko je vprašanje vode bolj važno kot trdnost, dobijo celice tanko ostene, razširijo se in tvorijo široke, svetle obročje. Strženaste celice, ki se liki plameni širijo od jedra proti lubju, pa dajejo vrsti lesa njegov poseben videz, ki je zlasti pri hrastu, izredno lep. Po grčavosti dožene strokovnjak, kakšen je ta ali oni les, če ima drevo pred seboj brez vej in lubja. A tudi najboljši strokovnjak se je v dvomljivih primerih že zmotil. Tedaj mora poseči vmes znanstvenik, ki preučava anatomijo lesa, ali tako rekoč njegov »kostnjak«. Fine ploskve lesa, ki so tanjše kot stotinka milimetra, položijo pod drobnogled, da spozna zgrajo dreves. Ta spoznanja pomagajo vsem, ki uporabljajo les, in tudi tistim, ki kupujejo pohištvo ali si dajo graditi hišo.

Hrasti z udnico

Če potrkas s prestom na deblo in se na drugem koncu zasliši dober in jasn odmev, je to le približen dokaz, da je les dober. Kaj natančnejšega povedo o tem poskusi s pritiskom, vlečenjem in upogibanjem. Izmerili so, da vsebuje dober les vlečno trdnost 5000 kg na kvadratni centimeter, kar ustreza trdnosti tekočega železa. Z drobnogledom gre ta stvar hitreje in preprosteje od rok. Če en sam pogled nam pove, ali tisti les zdrži več ali manj. Dober les se lomi na dolge trske. Celicne etene so, kot nam pokaže drobnogled, po dolgem dobro strnjene in močne. Če so posebno enakomerne, tedaj je bilo tisto drevo dobro prehranjeno, in če je poleg tega rastle na visokih gorah, kjer je zaradi mraza počasno rastle, potem je njegov les še posebno dober. Čim bolj široke celice ima kak les, tem bolj je mehak. Mimo

delovalnice surovega železa v Königs-hütte in livarna v Gleiwitzu so pošiljale material v orožarne v Berlinu, Kolbergu, Potsdamu itd. Ker je bilo pomanjkanje strokovnih delavcev in denarja, so začeli jemati rokodelce iz vrst vojaških čet, ki so jih porazdelili med tako zvane rokodelske polke. Skupno s pametnim izrabljanjem delovnega načina se je ta sistem siljajo obnesel, in tvornica v Gleiwitzu je na leto izdelala 170 topov. Vsa ta gospodarska priprava osvobodilnih bojev je zahtevala velike napore in brezmejne denarne žrtve, kar se je poznalo v vsem življenju prebivalcev, ki je moralo plačevati čez mero visoke davke. Skoraj vsi uradniki in častniki pa so prejeli le polovično plačo. To so bili hudi časi, a samo te žrtve so omogočile zmago. Takrat se ni bil znan naziv totalne vojne, pa je bila vojna vendarle prav tako totalna, kot je dandanašnji.

67. Grofič je s tresočo roko segel ponj in ga hlastno izpil. Mehke mir jim je zaplaval po telesu in utrujen je sedel h kaminu.

tranji ustroj povsem različen in ima temu primerno tudi druge lastnosti. Mimo tega je pa na svetu 10.000 vrst lesa! Tu pomore torej le natančna preiskava. Anatomija dreves pa ne zanima samo lesnega trgovca in raziskovalca prazgodovine, ki iz najdbe lesenih predmetov sklepa na šege nekdanjih prebivalcev, marveč se našli tudi oko postavijo zapirči v kak kos lesa, in njegova zgraja razodene kaj takega, kar se zločincu ne bi nikoli niti sanjalo. Morilec Lindbergovega otroka je svoj čas prav nepremišljeno ravnal, ko je pustil lestvico, ki jo je uporabil, sloneti ob hiši. S preiskavanjem gradnje lesa in vrste lesa leve, se je posrečilo dognati, odkod da je lestev, in je bilo moči nato prijeti zločinca. Marsikateri zločinec je zaradi kakoga kosa lesa ki je prišel v roke kriminalnim uradnikom, zašel na svojem begu v zagato in so ga prijeli.

Kratke, zanimive prigode

Riba, dolga 24 metrov

V pristanišču mesta Aleksandrette je vrglo morje na suho mrtvo ribo nenavadne velikosti. Dolga je bila manj kot 24 metrov in tehtala 13.000 kilogramov. V želodu te ribe so našli epotele nekega izozemskega stotnika in kosti človeške roke.

Kmetica je preprečila železniško nesrečo

Zaradi izredne prisrčnosti je neka španska kmetica preprečila hudo železniško nesrečo. Na progi Madrid-Santander je za ostrim ovinkom opazila velike kupe kamona, ki so se bili zaradi deževja usuli s hriba. Kmetica je vedela, da bo čez nekaj minut prišel brzovlak za v Madrid. Stopila je na tračnice in je začela z ruto mahati, tako da se je vlak zares ustavil. —

Z veronamom loviljo lisice

Ze nekaj let se je rod svitorek na Danskem tako razmnožil, da so ljudje zaradi perutnine vsi obupani. Zato se nekaj časa iščejo kako sredstvo, da bi zmanjšali število lisic. Dozdeva se, da so to sredstvo našli s nekim navodilom iz Norveške, ki je s njim moči lisice izlabka uničiti. Zlasti priporočajo veronam. Dve tableti je treba dati v kakoga ustreljenega ptica in dati ptica kot vabo na primerno mesto. Čim lisica požre ptica in veronam, jo obide apnanje in omotice, tako da jo dobiš brez najmanjšega strela.

Šolski pouk po radiju

Ze iz Madžarske so poročali, da so ondi uredili šolski pouk po radiju, zdaj pa javljajo enako vest iz Francije, da se je začel v oktobru radijski šolski pouk za vse tiste kraje, kjer so šolarji zaradi bombardiranja ne morejo še zbirati v šolskih poslopjih. Ze v prvem delu vojne v Franciji, to je pred nemško-francoskim premirjem v poletju 1940, so bili uvedli tak šolski pouk. Pri sedanjem načrtu radijskega šolskega pouka pa imajo tozadevne oblasti v mislih le prekusno dobo in bodo zbirali uspehe te nove metode, da dolenejo, kako se bo obnesla.

Prilateljska pomoč med perutnino

V neki majhni švedski vasi je nedavno rešila gosk življenje kokoši. Potek rešitve je opazoval kmet, ki se je skrtil na prežo, ker se je bal, da je lisica ukradla eno od kokoši in je zato hotel zalotiti lisico. Ob ribniku je zagledal kokoš, kako se je sama sameata sprehajala gor in dol. Kmalu se je pojavila lisica, ki se je previdno priplazila do kokoši. V poslednjem hipu pa je kokoš spoznala nevarnost, zletela je in se usedla na hrbet — goski, ki je plavala po ribniku. Goska je čim hitreje odplavala iz območja nevarne sovražnice. Lisica pa je doletela usoda v obliki dobro pomejene kroglice iz puške.

Überreste abgeschossener anglo-amerikanischer Terrorbomber — Ostanki sestreljenih angleško-ameriških terorističnih bombalov

Saj še ne veš...

...da vsebuje kostanj 70 odstotkov škroba, 8 odst. beljakovin, 6 odst. olja in 10 odst. saponinov? Zatorej je kostanj jako redilen.

...da so v japonskih vodah posebne vrste koralde, ki so tudi po 3 stoto težke?

...da so nekdanjega slavnega filmskega zvezdnika Fattyja spravile od njegovega poklica le vplivna ženska družina, ki so mu zamerila način njegovega življenja in premnoge škandale, tako da je prišel na beraško palico?

...da je palača Venezia v Rimu, kjer je stoval Mussolini, že več kot 300 let kraj najpomembnejših zgodovinskih dogodkov?

...da so v živalstvu ljubosumne samo opice?

...da se težnost zemlje ob času bibavice le za devetnajstmilijontinko poveča ali zmanjša?

...da imamo v severni Evropi na jezerih več plavajočih otokov, ki se njih dviganje iznad vode in pogreznje vanjo razlaga s tem, da to povzročajo podzemski plini?

...da je bil Li Tai Po, ki je bil krog leta 701 rojen v Sečuanu, poleg Tu Fuja največji pesnik Kitajske?

...da so na nekim švedskem veleposlvestvu baje dognali, da dajejo krave ob spremljevanju godbe povprečno za 0,2 kg več mleka na dan, ko brez te »zabave«?

...da so se od anhiterijuma, ki je bil predhodnik našega konja, in jih je kakih 20 milijonov živelo po gozdovih Azije, Evrope in Severne Amerike, ohranili preostanki samo kakih 70 živali do današnjih dni?

...da je krvno maščevanje prablika pravosodstva, ki nalaga najbližjemu krvnemu sorodniku kakoga umorjenca dolžnost, da tistega morilca ali njegovega sorodnika ubije? Krvno maščevanje je še dandanes v navadi na Korziki, v Albaniji in pri nekaterih neciviliziranih plemenih.

...da je bil Eufanor slaven grški kipar in slikar iz 4. stoletja pred Kr. in se ni ohranil niti eden njegovih umotvorov?

27 otrok enega očeta

Zakonski dvojilec Deister v Hirschbergu ob reki Saale je bil rojen 16. otrok. Deister je v drugo poročil in ima iz obeh zakonov 27 otrok.

Ihuda sraka

Ko se je neki možki pri Enskirehenu sprehal po cesti, je nenadoma zaslišal obupno otroško vkanje. Iskal je okoli in je na nekem vrtu opazil otroški vozček, ki je na njegovem robu čepela sraka in kljavala dojenčka po glavi. Možki je moral preskočiti ograjo in a palico prepediti hudobnega ptica, preden je bil otrok resno ranjen.

Zakonski prstan — 150 let v njeni

Izredna najdba je osrečila te dni nekega kmeta v srednji Nemčiji. Ko je kopal krompir, je našel zakonski prstan, ki ga je bila njegova prababica izgubila pred 150 leti. Na zakonskem prstanu je letnica 1764.

Anglija po štirih letih vojne

V Stockholmu, v novembru, Peto leto vojne je dobilo v Angliji narod jako zamišljenih, precej zdvajajočih in časih celo notranje oslabilenih ljudi. To se človeku čudno dozdeva. Čudno je namreč, da je videti, ko da bi Angležji to, kar so pridobili z vojnimi udejstvovanjem, izgubili glede na notranjo gotovost. Pojasnilo za ta pojav dobili le iz presojanja skupnega duhovnega nastrojenja notranje zavesti, ki je Anglija v njej po štirih letih vojne. Pri tem presojanju, je pač potrebno, da se zdaj pa zdaj ozremo na oba poglavitna zaveznika Anglije. Zakaj usoda Anglije v tej vojni je ta, da stoji sredi med Sovjetsko Unijo in Združenimi ameriški državami. Le če človek vidi Anglijo in njen imperij vedno med obema velikima kontinentalnima državama Azijo in Severno Ameriko, je moči dandanes zares razumeti duhovno stanje Anglije.

Odnos Anglije do te vojne se v eni točki temeljito loči od onega obeh zaveznikov. Anglija se bori za življenje za obstoj kot svetovna sila. To, da se tudi boljševiški sistem v sovjetski državi bori danes za svoj obstoj, še ni dokaz za nasprotno, zakaj smoter obeh je različen. Stalin in Roosevelt, oba sta hotela v tej vojni in s pomočjo te vojne povečati oblast svojih dežel in razširiti svoj vpliv. Anglija je hotela ščititi svoj obstoj, ki je o njem mislila, da je ogrožen po Nemčiji in je zato začela vojno proti Reichu. S tem pa je naredila Anglija zgo-

dovinsko pomoto, ki pa njena predzgodovina sega seveda daleč nazaj. V Angliji že predolgo primanjkuje preudarnih državnikov, ki naj bi spoznali, da pravi nasprotniki imperija ne morejo nastati v Evropi, marveč v sličnih obsežnih državah. Kaka bolj uvidena politika spriči Evrope ne bi torej pripustila, da bi se pojavili predpogoji za to vojno.

Angleške usodne zmote

Pomota, ki je pritirala Anglijo v vojno proti Nemčiji, je imela vojaške slabotnosti je bila Anglija prisiljena vzeti pomoč kjer koli in kakršno koli. Gospodarsko se je predala Severno-Američanom, politično pa boljševikom. Dokler so bili Angležji do vratu v vodi, — po Churchillovih besedah je bilo to v poletju 1942, — so bili veseli, da so sploh imeli kake zaveznike. V prvih treh letih vojne so v Angliji mnogo govorili o povojnih zadevah in o obnovi. Kak izozemski opazovalec je dobil večkrat vtis, ko da bi se ti razgovori pletli v brezraznem prostoru, saj so povzročitelji nešteti načrtov, ki so bili tedaj ustno in pisno objavljeni, pač pozabili, da je lice sveta, ki so zanj naredili svoje načrte, še povsem neznano. Čim bolj se zdaj vojna bliža svojem koncu, tem bolj so se v Angliji umirili ti povojni problemi. Začeli so spoznavati ali vsaj slutiti, da bo svet po tej vojni povsem drugačen in mnogo manj

angleški, kot je bil svet pred 3. septembrom 1939.

To spoznanje je bridko in celo tragično: Zveza med krivdo in usodo se dozdeva nerazrešljiva in tudi glede konca je videti, ko da bi spominjal na nepojmljivo logiko antičnih žaložer. Če bi v bodemih stoletjih hotel kak duhovni posnemovalec Angleža Gibbona ponazoriti v kaki slavni klasični obliki propad in konec britskega svetovnega vladarstva, bo odmeril pri vojni brez dvoma jako značilen in bržčas odločilen pomen. Slutnja o tem usodnem razmerju se danes spet zrceli v notranjopolitičnem nastrojenju Anglije. Številni tisti, ki še menijo, da bi utegnili Anglija ostati po lastni moči svetovna oblast, kar je bila še pred petimi leti navzile vsemu, kar je utrpela glede na moč in vplivnost, je pač prav majhno. Če odštejemo pripadnike najstarejših generacij, je le še malo tistih posameznikov, ki bi ob čustvu neke politične romantike radi pritegnili zvezo z onim »velikim časom« angleškega svetovnega pomena v 19. stoletju. Saj bi človek rad občudoval njihovo dosledno angleštvo, če jih ne bi hkrati njih pomanjkljiva stvarnost njihovega gledanja v svet nestvarnosti zavračala. Drugi pa vidijo rešitev Anglije samo v skupnem sodelovanju z drugimi silami — in tu se dandanes ločijo v Angliji duhovi.

Z Moskvo ali z USA?

Ze prevzeta razdelitev političnih struj in nazorov na desno in levo se lahko upošteva tudi tu, če se le zave-

damo ehematičnosti take porazdelitve. V Angliji pomeni zdaj ena levo in na desno toliko, kakor za in proti sodelovanju s Sovjetsko Zvezo. Ker so pa vsi — razen zgoraj omenjenih izjem — zavzeti za mednarodno sodelovanje kakršne koli vrste, tedaj pomeni danes desno toliko kot za Severno Ameriko. Seveda bi bila idealna rešitev enakomerno sodelovanje z obema silama, pri čemur bi Angliji pripadala ne samo posredovalna, ampak nemara celo odločilna vloga. Na tako miselnost se opira pač tudi zunanje politična podstavka »Timesa«, kakor je bila pojasnjena v znanem članku z dne 10. marca tega leta. Med idealom in resničnostjo pa zija tudi tu prepad, ki se dozdeva zmeraj bolj nepremostljiv. In tako je prišlo, da se je v Angliji polagoma izcimilo mnenje, da bo nemara prišel čas, ko bodo prisiljeni, da se odločijo za enega od obeh zaveznikov.

Tu se članek odločno zavzema za to, da se mora izbira odločiti v prilog Moskvi. Vzroki so ideološke vrste. Brez dvoma je res, da ni nemara nikogar, ki bi hotel v Anglijo uvažati boljševizem. Pripadniki socialističnih idealov pa menijo, da utegne le od vzhoda priti zadosten sunek za socialno reformo, in pravijo, da bi ti mogli z lahkoto urejati vpliv boljševiških idej. Kolikor se prištevajo k pristožnim sodelovanju z Sovjetsko Zvezo tudi konservativci — in teh ni malo, kakor priča že omenjeni članek v »Timesu« — so njih povodi bolj zunanje politične vrste. Ti menijo, da Severna Amerika ne bo zmeraj voljna, da bi uveljavljala svoj vpliv v Evro-

pi, in torej mislijo, da mora to nalogo deliti Anglija z Moskvo.

Vse je torej jako nejasno, vendar je s tem ojačen vtis negotovosti, breznačrtosti in nesmotnosti, ki so že dolgo znaki britske zunanje politike. Tudi v Angliji to občutijo. Prav problemi, ki so nastali v zvezi z razvojem v Italiji, so povzročili, da vladi očitajo, da ne zasleduje nobene jasne zunanje politike. A kritiki sami ne poznajo nobenega izhoda. V tem oziru kakor tudi glede na zunanje politična vprašanja stoji Anglija spet in spet pred vprašanjem, ali naj se usmerja proti Moskvi ali proti Washingtonu, a kake londonske zunanje politike očitno sploh ni. Pomanjkanje lastne zunanje politike pa pač ni samo prehodna, ampak je to brez dvoma znak političnega propadanja moči. To je duhovni in splošni položaj Anglije na pragu petega leta vojne. Ne glede na vojaške uspehe, ki v njih vidi Churchill prav za prav svoje poslanstvo, se britska državna ladja brez moči vrtinči v valovih razglabljanj o politični moči, ki njeno velikost sedanja vojna še niti malo ne očitava, ker ni zadosti moških in tistih sil, ki smer določajo in držijo. Narod vidi ali vsaj sluti to stanje, a ne more z ozirom na to ničesar spremeniti. Tudi danes se dozdeva dvomljivo, ali bi bila mogoča kaka sprememba, ker vojni cilj Anglije ni več dosegljiv. V Angliji razpravljajo danes o tem, da se bo zadnje dejanje velike drame kmalu začelo. To bo pač pravilo, a njegova konca še ni videti, na vsak način pa izid tega zadnjega dejanja ne bo v blagoslov Anglije.

Džingiskanovi Mongoli na pohodu

Ta mladež — še pravi otroci — mora sama od sebe poiskati nove pašnike, če stari niso več dovolj izdatni, mora sama uloviti konja, ki je s paše zašel kamor koli v pusto stepe in mora opaziti tudi najmanjšo glavo, ki bi se pojavila tam daleč na obzorju in to takoj sporočiti odraslim: bil bi to namreč lahko sovražnik, ki bi rad posegel po njihovem največjem premoženju — konjih.

Trda je nomadska šola. Že kot dojenček se mora otrok udomačiti na sedlu, ki mu odrasle postane drugi dom. V tej šoli so se izbile sivozelene Timudžinove oči, so postala tenkoslušna njegova ušesa, se poostriili vsi njegovi čuti.

Na paši je sedel navadno daleč vstran od svojih vrstnikov; iz napol priprtih oči je opazoval mirno pasajočo se živino, toda ni se zavedal tega. Pred njegovimi duhovnimi očmi so se prikazovale vse drugačne slike; pred seboj je videl lepo orožje, pritrjeno na stenah očetnega šotora. Kratke in zakrivljene turške sablje, dolge in ostre sulice, puščice in tulce iz slonovine, okrogle ščite iz ustrojene usnje, prekrita z loščem, trdim kakor železo.

Odkar pomni, mu teče življenje

tako kakor njegovim vrstnikom in kakor vsem drugim. Vsi žive enako kakor odrasli vojščaki. Kljub temu pa zapazijo sem in tja že stari, vsega vajeni in neizprosni vojščaki, da ima ta dečko presenetljivo telesno moč, izduha. Med vrstniki je vedno vodja roredno bistrost in nad vse okretnege koborcev. Njegov brat Kasar pa načeluje lokostrelcem.

Otroci nosijo podobne obleke kot odrasli. Oblačijo si kožuhe na golo telo. Kakor zahteva pač letni čas, nosijo sedaj ico z dlako navzven ali pa navznoter. Če pa ima morda kdo pravilčno srečo, da je lastnik kar dveh kožuhov, potem pozimi zleze v obo.

Vse krdelo in vsako krdelo v Mongoliji živi v sedlu. Nihče ne hodi peš. Njihove živine ni vredno niti pogledati, majhna in neznačajna je. Pa je kljub temu zanje nekaj posebnega in izrednega, seveda, tudi dragocenega. Žilava je, hitra in skromna, prav modra; in vztrajno prenaša vse napore, prav vse.

Či bi kdo dejal tem nomadom, da je njihovo življenje pomilovanja vredno in bedno, bi ga ošvrknilo vse polno začudenih in vprašujočih pogledov. Zakaj pomilovanja vredni, zakaj be-

den? Tako so živeli očetje, tako dedje in pradedje. Kako bi bilo sploh mogoče drugače živeti v puščavi Gobi? In končno, ali je katero življenje bolj zavidljivo vredno kakor prav to tukaj: pod neskončnim nebom, v neprestanem boju z vsemi zlemi bogovi, v nepretrganih spopadih s tako številnimi sovražniki, na hrbtu zvestega konja — življenje svobodnega možala...

Timudžin je bil s trinajstimi leti že cel mož. Pa so bili že od mladih fantje njegovih let pri Mongolih celi možje. Le da jim tega ni bilo treba vedno tako dokazovati.

Timudžin pa je moral to s trinajstimi leti v dejanju dokazati. Njegov oče, poglavar krdela, je namreč umrl nenadno. Najbrž so ga zastupili znanci, ki so prišli od sosednega krdela na obisk.

Po nepisanem zakonu, veljavnem za vsa stopa je postal naslednik in novi poglavar krdela trinajstletni Timudžin. To se je zdelo vsem drugim možem v krdelu kaj smešno. Pa jim res ni moglo biti do tega, da bi jih vodil trinajstleten fante. In tako se je zgodilo to, kar je moralo priti.

Nekega lepega jutra je zapazila Timudžinova mati, da je noč vzela večino šotorov v taborišču. Več kot polovica mož je krenila na svoje, da ne bo pod varštvom še skoraj mlečnozobega mlada. Podrli so šotore, gonjajoče in nejevoljno zbrali šila in kopita. S tihiimi kletvicami med zobmi

so jo odrinili in šli iskati srečo drugam, v negotovost. Se bodo že kako priključili kakemu drugemu rodu, samo da jim ne bo treba poslušati poda so vzeli s seboj tudi svoje črede! Velja tako mladega poglavarja. Seveda kdo bi se čudil, da pri tem niso bili bogve kako natančni in da so hladnokrvno poglaval s seboj tudi velik del Timudžinovih živali.

Timudžinova mati, bila je nekoč lepa in divja deklica, saj jo je Timudžinov oče uropal, ve, kaj mora storiti. Komaj nekaj ur so bili možje, ki so zapustili Timudžinovo taborišče, šele na potu, ko privihra za njimi en sam jezdec. Dohiti jih ženska, Timudžinova mati. Tu, v prostorni stepi, kjer se v neskončnem krogu stikata nebo in zemlja, se ogorčena mati zapraši kot sam vrag med presenečene ubežnike. Je hrabra ženska. Konja umrlega poglavarja jaha, v roki pa vihti zastavo z devetimi jakovimi repi. Iz njenih ust se zlija reka prepričevanja in pregovarjanja. Sedaj grozi, sedaj joka, nato govori in zopet govori. Spominja jih na umrlega poglavarja, kliče jim v spomin njegova junaštva. Pa jih tudi zasipa s kletvami, kakršne premore le stepe.

Timudžin je medtem sam šel pred taborišče in se tam vsedel na tla. Strmel je v daljavo, tja, kjer je njegova mati izginita za obzorjem. Dobro je vedel, kaj se je zgodilo. Za njegovim hrbtom je stalo le še prav malo šo-

torov, taborišče je bilo skoraj pusto in prazno.

Dolgo je tako strmel v daljavo, končno pa zagleda na obzorju oblak prahu, ki se je polagoma večal in večal.

S stisnjenimi zobmi, toda z lesketajočimi se očmi je vstal Timudžin in stopal počasi v očetov šotor. Ta šotor je postal njegov šotor.

Sedaj pa vodi njegova mati ubežnike nazaj v taborišče. Timudžin je ponosen. Ostal bo poglavar.

Pa se je mali poglavar v zadnjih dnevih temeljito spremenil. To vidijo in čutijo prav vsi. Njegova svetla polt je postala še bolj blede in zdi se, da so postali njegovi rdeči lasje, ki jih nosi spleteni v dve kiti, še bolj rdeči. Njegove oči so dobile čuden izraz, tako da vzbujajo tudi pozornost pri vseh možeh. Nekega se zdi, da je mlada kar čez noč prešino nekaj, čemur ne vedo imena, pa bi bilo še najbolj podobno nekakšnemu plemstvu.

Toda za te trde in neizprosne ljudi je vse to mnogo premalo. Tu, v tej okolici, v tej pokrajini in pod temi tako neusmiljenimi življenjskimi razmerami ne zadošča, če se mož razlikuje od drugih po izrazu svojih oči, po drži svojega telesa in drugimi takimi zunanjimi znaki. Izkazati se mora predvsem v boju na življenje in smrt. (Dalje.)

Žimo za žimnice

nudi najugodnejše iz lastne najmojše, higiensko urene tovarne

»ŽIMA« MILAN JAGER Tovarna: F U Z I N E. Prodajalna: Ljubljana, Sv. Petra c. 17

Ščetkarske izdelke

vseh vrst, nudi najugodnejše na debelo iz lastne tovarne

Tako so živeli velemeščani pred 2000 leti

Raziskovanje gradnje mest — to je veda, ki nam dandanes natančno odgovarja na mnoga vprašanja iz življenja v starem in srednjem veku. Če dandanašnji zidamo mesta, se moramo učiti iz napak in srečnih rešitev preteklosti. Saj imamo na pretek romane in nekdanjim življenju velemešt, vendar so taki romani več ali manj plod fantazije, medtem ko nam more tozadevni moderni raziskovalec razvzljati sleherni skrivnost.

Najmogočnejše mesto starega veka je bil Rim, ki je bil za svoj čas razmeroma mnogo večji, kot so sedanja velemešta. Ne smemo pozabiti, da so pri nas v srednjem veku veljala kot velika mesta že tista, ki so imela po 10.000, 20.000 ali 30.000 prebivalcev. Še leta 1871 je bilo v Berlinu natančno 826.000 glav. Torej je to že nekaj, če je bivalo v Rimu ob času Avgusta in cesarjev množica 1,3 milijona glav in so vsi ti ljudje imeli ondi streho, bivališče, delo in prehrano! Znani italijanski raziskovalec mest Guido Calza je to število dognal po jako skrbnem proučevanju zgodovine in načrtov. Stari Rim je imel 46.000 stanovanjskih hiš, ki so imele po tri in štiri nadstropja in še 1800 palač, gradičev in vil. To ni bilo malo, če pomislimo, da je bilo v Berlinu l. 1871 samo 14 tisoč 800 hiš!

Daleč pred Angleži in Američani!

Druga večja mesta rimske države so bila še tri trgovska in pristaniška mesta Aleksandrija (v Egiptu), Antiohija (v Siriji) in Bizanc (današnji Carigrad-Istanbul). V teh mestih so jako pazili na red in so po možnosti storiili vse glede na zdravje in varnost. V Rimu so pred 2000 leti imeli že vsestransko mestno policijo, ki je bila podložna mestnemu prefektu. Kasneje je imela veliko bosedo cesarska garda pretorijancev. Pretorijanski prefekti (poveljniki garde) so imeli svoje čete utaborene pred vele mestom in so vojski stražili tudi shrambe žita in nadzorovali ektrstvo za prehrano. Stari Rim je bil eden prvih zgledov za preskrbo z živili in je bil preskrbljen z njimi, čeprav so kdaj izostale pošiljke žita z ladjami. V starem Rimu bržkone sploh niso poznali beraških predmetov, kakršnih je polno v Londonu in New Yorku. Šele v dobi propadanja je nastalo gorje in takrat je bilo v Rimu že vse okuženo z Judi, Levantinci in s sužnji.

Centralna kurjava za Publija Kornelija

Resnično, že v starem Rimu so imeli po modernih hišah pravo pravilno

kurjavo z gorkim zrakom. Kak premožen človek se pač ne bi bil naselil v kak »domuse«, kjer ne bi bilo talne kurjave, razkošnih priprav za kopanje in drugih pripomočkov za udobno življenje. Seveda niso imeli vsi toliko denarja, da bi si bili dali napeljati priprave za urejanje temperature v svojo palačo, kakor je to storil na primer cesar Neron v svojem Palatinu in v Zlati hiši. Mestni uradniki so jako pazili na snago, na vzdrževanje tlaka po cestah in na pravilno urejena stanovašišča. Mimo tega je bilo v starem Rimu mnogo jako zmognih zdravnikov, ki niso bili na razpolago le bogatim ljudem. Na javnih tržiščih se ni smela nabirati nesnaga, vse tržno blago je moralo biti naprodaj v dobrem stanju in po določenih cenah. Rimski vodovodi so sloveli po vsem tedanjem svetu in več stoletij jih ni bilo moči prekositi s kakimi podobnimi napravami, a tudi izlive nesnaga in kanale so stalno nadzirali in, če je bilo treba, tudi popravljali. Brez dvoma se je celo državnim sužnjem bolje godilo kot »svobodnim demokratom« v sedanjih denarniških vele mestih Anglije in Amerike.

V času ko še ni nihče mislil na tiskarstvo, so dela slavnih književnikov lépo prepisovali spretni »pisalni sužnji«, in slehernemu učenjaku, vsakega izobražencu je bilo moč dobiti taka dela v roke in, če je imel denar, je lahko tudi kupil te dragocene rokopise. O cirkuških igrar, o javnih gledaliških predstavah v Koloseju in o gladiatorskih borbah pa imamo veliko napisanega. Zanimivo je dejstvo, da je imel sleherni Rimljan prost sedež na teh prireditvah in da je imel mimo manjvrednih prireditev z divjimi živalmi priliko videti tudi odlične drame in veseloigre.

Ne odlašajte z naročilom Slovenčeve knjižnice

Naročnike na III. letnik homo sprejemali le še do meseca decembra t. l.

V »Slovenčevi knjižnici« bo zastopana književnost 15 narodov. Tako lepega izbora knjig vam ne nudi nobena druga zbirka. Po niski ceni si lahko sedaj omislite lepo družinsko zbirko knjig.

Slovenčevo knjižnico lahko naročite pri upravi, Kopitarjeva 6 v Ljubljani, pri podružnicah v Novem mestu in Kočevju in pri vseh naših zastopnikih po drugih krajih.

Umetnost po hišah

Staroveško milijonsko mesto je bilo splošno mnogo bolj kulturno kot so na primer sedanja ameriška velemešta. Splošno ni bilo po domovih nobenih načičkanih okraskov in ne cenjenih »baj-umotvorov«. Vse je ustrezalo tili, mirni domačnosti, ničesar ni bilo, kar bi žalilo oko in okus. O vsem tem nam povedo izkopanine starih mest, povedo nam marsikaj, kar nam da misliti glede na primerjanje z okusom človeka sedanjih časov. In skoraj bi človek dejal, da je svet glede na kulturo mest nazadovol v primeri s kulturo starega veka.

Ali že več...

...da mora čebela obrati 7,5 milijona cvetov, če hoče napraviti en funt medu?
...da žepna ura v eni uri 18.000 krat zatiktaka?
...da so moški povprečno za 12 cm večji ko ženske?
...da traja astronomsko leto natančno 365 dni 6 ur 9 minut in 9 sekund?

TEL. KINO SLOGA 27-30

nadvse zabavna opereta

»GOSPA LUNA«

Za smeh skrbita: Theo Lingn, Paul Kemp.

Predstave ob delavnikih ob 15 in 17.

TEL. KINO UNION 22-71

DANES ZADNJKRATI!

Kako je stari zvit listjak ukanil lakomnega meščarja vam pred očmi sijajna burka

»PRODANI STARI OČKA«

Josef Eichheim, Erna Fentisch, Winie Markus, Oskar Sima itd.

Predstave ob delavnikih ob 15.30 in 17.30

MALI OGLASI

DVE POSTELJI čisti, zelo dobro obdržani (samo les) poceni naprodaj. Požar Ivanica, Farmova 48, stopnišče 8 (Bežigrad).

SORO oddam: solidnemu gospodu. — Poizve se v upravi »Slovenca« pod št. 7491.

STARŠI! Vaši otroci, dijaki nižjih in višjih razredov dobe vsestransko učno pomoč in nadzorstvo dnevnega domolne ali popoldne. Novi trg 5.

PRIROČNIK slovensko-italijansko-nemško-angleškega jezika in Ročni obzornik je vaš najcenejši in najhitrejši inštruktor. Doblite ga v knjižarnah in pri založbi: Novi trg 5.

2 FOTOAPARATA Baldina - opt. Meyer — Trioplan 1:5.5 za Leica - film in Berheil 9x12 cm z odlično optiko Heliar 1:4.5 prodam. — Pojasnila: Kovačič Ivan, kemiograf, Gerbičeva 10.

»TOXIM« PRASEK zanesljivo uniči mrčes uši, stenice, bolhe itd. Drogerija KANC, Zidovska ulica 1.

KISLO ZELJE novo prvovrstno, po dnevni ceni dobite zaželeno količino pri G. Erčičev, Ljubljana, Povšetova 47. II

RAZPRODAJAMO 30 litrske sodčke za kisanje zelja, komad 20 litr. Politiše dokler troja še zaloga. Gerovae, Kolodvorska 8.

KINO - KAMERO 8 mm in projektor kupim. Ponudbe upr. »Slov.« pod »Kino« št. 7479. (k)

POROČNI PRSTAN s črkami »Anica 10. II. 1934« sem dne 1. nov. popoldne izručil na poti Kodeljevo—D. M. v Polju. — Poštenega najditelja naprošam, da ga odda v upravi »Slov.« pod št. 7476.

Večje, zdravo SKLADIŠČE IN AUPO lahko ločeno, vzamemo v najem. Pismene ponudbe upravi »Slovenca« pod »Začasno« št. 7451.

NE POZABITE KUPITI ROMAN V SLIKAH »I V A N H O E«

Pa mukepolnem trpljenju nam je umrla naša nadvse dobra žena, mati in tašča, gospa

Marija Škerbic

Pogreb nepozabne pokojnice bo v četrtek, dne 4. novembra 1945, ob pol 3 popoldne z Zal. iz kapelice sv. Franciška k Sv. Križu. Sv. maša zadušnica bo darovana v soboto, dne 6. novembra ob pol 7 v cerkvi sv. Franciška v Šiški.

Ljubljana, dne 3. novembra 1945.

Zaljubljeni: PETER, mož IDA por. MRZLIJAK, hčerka IVO, zet in ostalo sorodstvo.

MOLITEV NA GORI

Vinko Beličič Novela

Glasno in veselo sta se razgovarjala in si trkala z vinom. Ob slovesu se je Marko spet zresnil in ponovil svojo misel — Janku se je zdelo, ko da sliši v snu:

»Kadar bo v vseh ljudeh mir, ne bo na svetu več nobene bede, nobene bolečine.« In čez čas, »Zal se to nikdar ne bo zgodilo, in to je prekleto, ki leži nad človeškim rodom: brezkonna borba zla za dobrim.«

Nekaj dni kesnje pa je Janka obiskal novi profesor zgodovine, suplent Jože Kočevar. Ogledoval se je okoli sebe in je videl, da se Petrušičevo stanovanje v osmih letih ni bogve kaj spremenilo. Le nekaj novih knjig je gledalo iz omare, le stenska slikarja je bila druga.

»Vse na svetu se vrtil,« je v zadregi spregovoril mladi suplent. »Vi, gospod profesor, odhajate tja, odkoder jaz prihajam.«

»Zdaj vam nisem več gospod profesor,« ga je dobrosrčno zavpnil Janko, »zdaj, dragi Kočevar, sva stanovska tovariša. Ker se že od prej dobro poznavata, predlagam, da se tikava.« Kočevar ni utegnil priti v zadre-

go, zakaj Petrušič mu je že krepko stisnil desnico in nadaljeval:

»Nekaj pravice imam, da te vprašam, ali si že poročen.«

Kočevar je v nasmehu odvrnil:

»Sem, čeprav še ne nosim poročnega prstana, kakor vidiš.«

»Ne razumem te.«

»Dekle imam, nevesto, ki jo bom kmalu vzel za ženo. To se pravi, da sem že vezan, da nisem več svobodan.«

»A tako,« je mračno, zamišljeno rekel Janko, kar je Kočevarja spravilo v neprijetno zadrego.

»Kaj hočeš, takšen je naš rod. Morebiti ni vselej in povsod najlepše in najboljše, lahko pa rečem, da je dobro dekle že marsikaterega lahkomiselnega in nerodnega študenta zresnilo in spravilo na zrelo pot.«

»Ali ji je ime Lija?« je čez čas vprašal Janko.

»Oho! je vzkliknil Kočevar in se nasmejalo. »Kje je že Lija! Nič si nimava očitati, čista sva drug pred drugim. Tik, preden sem ji po maturi mislil napisati zadnje pismo, se mi je izneverila. Našla je boljše priliko in me pustila. Zdaj je poročena, kakor sem slišal, ima že dva otroka.«

Zunaj so se pred oknom zibale prečudno lepe rdeče in bele vrtnice.

»Ime ji je Zorka,« je ko zase tiho spregovoril Kočevar, »in je po poklicu učiteljica.«

»Glej, Jože, jaz sem pa mislil, da ne boš prevzel le mesta za mano, ampak tudi to sobo.«

»Če bi poslušal Zorko, potem bi si tudi ta misel spoznala,« je rekel Kočevar. »Ona se boji, da ne bova mogla živeti ob moji plači, in je hotela ostati v službi. Kakšen zakon pa je to, ako živita mož in žena narazen! Dovolj dolgo sva hrepnela drug po drugem in zaslužila sva skupno življenje.«

»Ti si velik idealist, dragi moj,« ga je prizanesljivo opomnil Janko. »Pogum si, da te mora človek zavidati. Jaz ti ne bom dajal naukov. Gotovo si sam vse razmisli in najboljše veš, kako je.«

»Še srednja pot je možna,« je rekel Kočevar, in videti je bilo, kako težka mu je misel na rešitev, ki bi zadovoljila njega in Zorko. »Morebiti bo dobila novo službeno mesto kje v bližini.«

»To moraš kako urediti, zakaj z ustanovitvijo nove družine so vsaj prvi časi združenji veliki in najraznejši izdatki.«

»Nekako že pojde. Dovolj imam tujih miz, podarjenega kruha in zahtojlih stanovanj. Rad bi bil že na svojem.«

»Ta soba,« in Kočevar se je oziral okoli sebe, »mi je zelo všeč. Ko se preseliš v Ljubljano, se jaz naselim tule. Vsaj za prve mesece bo.«

Zvečerilo se je in odšla sta na Marof. Na jasnem nebu pa so se prižigale zvezde, med cvetočimi vejami dišečega grma so se spreletavale svetle kresnice.

Novo mesto je sanjalo v lučih in sladko mrmrajočem šumu.

IX.

Ljubljana...

Profesor Janko Petrušič je stopil iz vlaka z velikim kovčgom, ozrl se v živo vrvenje okoli sebe in se nasmešnil Mojci, ki mu je mahal iz gneče pri izhodu. Stisnila sta si roko, se trenutek gledala, kakor bi pomišljala, ali bi se poljub spodobil — in nista se poljubila, zakaj med njima je bilo vendar še mnogo nerazjasnjenih in nerazčiščenih stvari.

Šla sta po ulici, ki jo je zalivalo junjsko sonce s svojo lučjo in toploto, in nista mnogo govorila. Smehljala sta se, ko da hodita po pravilnični deželi.

Ljubljana...

Janko je gledal naokoli. Vse mu je bilo znano in vse obenem novo. Nikogar v vsej množici, ki jo je srečaval ali ki ga je prehitevala, ni poznal. Ljudje so brzeli za svojimi posli, zdaj zaskrbljeni in zamišljeni, zdaj spet

glasni in nasmejani. Šum velikega mesta se je prelival iz ulice v ulico, življenje je valovilo naglo in neutrudno, z ure na uro, noč in dan.

Ljubljana po petnajstih letih...

Veliki razkošni hoteli, moderne stanovanjske hiše, beli nebotičniki se je spustil v drzno tekmo s častitljivim starim Gradom, svetlo Trimostje je ljubko povezovalo oba bregova Ljubljane. Novi cestni predpisi urejajo promet. Hupanje, piskanje, cingljanje, zvonjenje se bliža, se oddaljuje, se oglašja, potihuje — brez konca in kraja.

»Stopil bom v hotel, si vzel sobo in odložil prtljago. Saj pojdeš za mano, Mojca? Saj utegneš.«

Povedal je to s tako naravnim in vsakdanjim glasom, kakor da mu je bilo od vekomaj določeno napraviti tako in ne drugače. Mojca ga je bila nameravala povabiti na svoj dom, kjer je bilo mnogo udobnega prostora. Zdaj je bilo pokimala in stopila z njim v hotel. Ko je bilo vse urejeno, sta šla v kavarno.

Tudi tu vse novo! je pomislil Janko. Postalo mu je nerodno. Ko se je videl še v zrcalni steni, se je v mučen položaju ozrl po najbližji mizici in sta sedla.

»Bog ve, ali se bom mogel še privaditi na to spremenjeno Ljubljano!« je vzkliknil in pogledal Mojco.